

Versterken innovatie- en concurrentiekracht in de MRA

metropool
regio**amsterdam**

Actieagenda Platform Economie
Voorjaar 2025

Voorwoord

De MRA is een motor van de Nederlandse economie. De MRA kan een grote bijdrage leveren aan een toekomstbestendige economie. Veel bedrijven, waaronder veel start- en scale-ups, werknemers, starters op de arbeidsmarkt en studenten uit binnen- en buitenland vinden het aantrekkelijk om zich juist hier te vestigen. De MRA kan Nederland en Europa helpen om de uitdagingen van de komende jaren aan te gaan.

Innovatie is daarbij de sleutel. Innovatie gaat over nieuwe producten, processen en organisaties met een positieve impact op ondernemerschap, economische groei, maatschappelijke waarde en het creëren van banen. Innovatie vindt niet plaats in isolatie, maar binnen ecosystemen van wederkerige interacties en uitwisselingen. Innovatie draait vooral om bedrijven, kennisinstellingen en onderwijspartijen. Als overheid kunnen we het juiste klimaat scheppen.

Innovatie vindt voortdurend plaats, binnen bedrijven in de MRA, bij startende ondernemers, bij onderzoekers en bij creatieve mensen die toepassingen zoeken voor nieuwe technologieën. Onze uitgangspositie is goed, maar voor een concurrerende, circulaire en weerbare economie is extra inzet nodig. Juist om een dynamische en weerbare economie te blijven, in een innovatieve, gezonde en schone regio, willen we de innovatie- en concurrentiekracht van de MRA versterken.

Daarom bundelen we onze krachten om de ontwikkeling van het juiste vestigingsklimaat voor innovatie te versnellen. We doen waar we goed in zijn, en gaan dat nog beter doen. Alle deelregio's kennen hun economische specialisaties met clusters van bedrijven. Die specialisaties gaan we meer profileren, verder tot ontwikkeling brengen en elkaar door kruisbestuiving laten versterken. Zo zetten we stappen naar een innovatieve en duurzame economie, in de meerkernige MRA.

We doen dat niet alleen. Onze aanpak markeert het begin van intensivering van de samenwerking op het gebied van innovatie in de MRA. Daarin hebben alle betrokken partijen, waaronder de Economic Boards, Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen, provincies en gemeenten hun eigen rol en werken we nauw samen met bedrijven, kennisinstellingen en onderwijspartijen.

Dit document is het resultaat van een waardevolle coproductie van gedreven denkers en doeners vanuit alle zeven deelregio's. Nadat we met elkaar inzicht kregen in de MRA innovatie-ecosystemen, brachten we de maatregelen in beeld om het juiste vestigingsklimaat voor innovatie te versnellen, zowel op MRA schaal als in de eigen deelregio. Dit document is geen eindrapport, maar markeert het begin van onze gezamenlijke inzet op het inspireerde thema van innovatie binnen de MRA. Wij kijken uit naar de samenwerking!

Esther Rommel,
gedeputeerde economie provincie Noord-Holland,

Floris Voorink,
wethouder economie gemeente Hilversum,

Bestuurlijk trekkers Ambitie 2:
Versterken innovatie- en concurrentiekracht
MRA Agenda

Inhoudsopgave

1. De uitdagingen	8
1.1 Europa en Nederland	8
1.2 Metropoolregio Amsterdam	9
1.3 Over dit document	11
2. De kracht van de MRA	12
2.1 Sterke en veelzijdige economie	12
2.2 Internationale en nationale hotspot	12
2.3 Elkaar versterkende deelregio's	13
3. Onze insteek	14
3.1 Focus op innovatie-ecosystemen	14
3.2 Versnellen juiste vestigingsklimaat	14
3.3 Bouwen vanuit helix samenwerking	17
4. Onze aanpak	18
4.1 Inzet Metropoolregio breed	18
4.2 Inzet kruisbestuivingen deelregio's	29
4.3 Inzet in de deelregio's	30
5. De deelregio's	32
5.1 Innovatieprofielen per deelregio	32
5.2 Aan de slag!	51

Versterken innovatie- en concurrentiekracht in de MRA

Belangrijke economische uitdagingen MRA

- + Concurrentiekracht in relatie tot (arbeids)productiviteit: vergroten
- + Kansengelijkheid inwoners verkleinen: meer mensen mee laten doen
- + Woonwerkbalans binnen de metropoolregio: meer evenwicht brengen
- + Ruimte voor economie maken: innovatieve bedrijven op juiste plekken geven

Economische specialisaties in deelregio's benutten

Insteken op meest innovatieve sectoren en clusters in de gespecialiseerde deelregio's die elkaar en MRA versterken

MRA kiest voor

1. breed economisch profiel en specifieke innovatie-ecosystemen
2. het vestigingsklimaat voor bijbehorende bedrijven en instellingen te optimaliseren/versnellen
3. de samenwerking rond die 'versnellers' te initiëren/stimuleren om grote innovatie-potentieel in MRA nog beter te benutten.

Versterken innovatie- en concurrentiekracht in de MRA

Focus op specifieke innovatie-ecosystemen

Doen waar we goed in zijn en dat nog beter doen
Als MRA bewust kiezen voor breed economisch profiel

Inzet MRA op 5 versnellers vestigingsklimaat innovatie

1 Ondernemerschap & kapitaal

- a. Afstemming beschikbaarheid financieringsmogelijkheden
- b. Vergroten vindbaarheid financieringsmogelijkheden en programma's om ondernemerschap te stimuleren
- c. Vergroten publiek-private samenwerking op financiering

2 Kennis & talent

- a. Inzet voor meer technisch geschoold personeel
- b. Koppeling maken tussen innovatie en arbeidsmarkt
- c. Beschikbaarheid van werknemers vergroten
- d. Verbinding tussen verschillende onderwijsniveaus en -instellingen verbeteren

3 Verbindingen

- a. Bereikbaarheid innovatie hotspots verbeteren
- b. Digitale infrastructuur versterken

4 Vestigingslocaties

- a. Neerzetten en uitdragen netwerk innovatie hotspots
- b. Financieringsmogelijkheden vestigingslocaties verbeteren
- c. Beter benutten stedelijk gebied voor innovatie
- d. Dataverzameling en monitoring van innovatie/innovatieve locaties

5 Samenwerkingen

- a. Versterken helix samenwerking
- b. Versterken samenwerking met medeoverheden (andere regio's, Rijk en Europa) incl. lobbyactiviteiten
- c. Samenwerking tussen deelregio's faciliteren

Inzet kruisbestuivingen

Dwarsverbanden leggen tussen innovatieve sectoren en clusters in de deelregio's

Inzet in de deelregio's

Inzet in deelregio's vanuit innovatieprofielen per deelregio

1. De uitdagingen

De Metropoolregio Amsterdam (MRA) wil de innovatie- en concurrentiekracht versterken. De MRA kent een open en internationaal verbonden economie. De uitgangspositie is goed, maar er zijn uitdagingen voor de toekomst die spelen op de schaal van Europa, Nederland en de MRA.

1.1 Europa en Nederland

Europa

Europa staat voor grote uitdagingen op het gebied van veiligheid, vergrijzing en economie. Het concurrentievermogen stagneert. Dat is zichtbaar in de achterblijvende productiviteitsgroei in Europa in vergelijking met de Verenigde Staten (VS). Dat komt met name doordat de Europese Unie (EU) achter loopt in opkomende en hoogtechnologische sectoren. De VS beschermt zijn eigen rol als technologisch leider en ook China neemt een steeds groter aandeel van de productie van hightech goederen voor haar rekening. Dit doen deze landen door een actief en gericht industrie- en technologiebeleid te voeren. Het geopolitieke klimaat wordt in rap tempo guurder.

Voor een concurrerende, duurzame en weerbare economie is actie nodig. De EU moet, om haar sociale model te kunnen behouden: 1) de productiviteit aanjagen door de innovatiekloof met andere economische blokken te dichten 2) een gezamenlijk plan omtrent verduurzaming en concurrentievermogen volgen, en 3) de veiligheid versterken door strategische afhankelijkheden te verminderen ([Draghi, 2024](#)).

Er zijn extra investeringen nodig om de doelstellingen op het gebied van innovaties, energietransitie, digitale technologieën en defensie te behalen. Europees onderzoek naar verbetering

van de interne markt stelt dat 'innovatie' de kern dient te worden van de nieuwe aanpak, waardoor een ecosysteem wordt bevorderd waarin 'kennisverspreiding de motor is van economische vitaliteit, maatschappelijke vooruitgang en culturele verlichting' ([Letta, 2024](#)).

Nederland

De wereld om ons heen staat niet stil. Sectoren waar Nederland en Europa van oudsher goed in zijn en nu hun geld mee verdienen, staan onder druk: we verliezen aan concurrentievermogen. Nederland en Europa worden, geconfronteerd met hogere energieprijzen dan concurrerende economieën ([EZ, 2023](#)).

Onze arbeidsproductiviteit staat door de vergrijzing onder druk. Nederland is in toenemende mate afhankelijk van andere landen voor strategische producten en grondstoffen. Nederland koerst daarom op een economie met vier dominante kenmerken: 1) innovatief, 2) duurzaam, 3) met een sterke positie in een weerbaar Europa. Die economie laat de Nederlandse samenleving 4) meedoen en meeprofiteren van de brede welvaart die wordt gecreëerd ([EZ, 2023](#)).

Nederland is een kenniseconomie, maar heeft te weinig geïnvesteerd in Research & Development (R&D) (lager dan de EU doelstelling) ook door een gebrek aan R&D-intensieve bedrijvigheid. Vooral op experimentele ontwikkeling, waar R&D dicht bij de markt staat, gebeurt in Nederland in vergelijking met andere economieën te weinig. Verder blijven we achter op het gebied van valorisatie; Nederlandse universiteiten weten kennis minder goed om te zetten in bedrijvigheid dan onze buurlanden. Hoewel het potentieel van samenwerking groot is, weten ondernemers en kennisinstellingen elkaar niet altijd goed te vinden en lopen ze tegen praktische belemmeringen aan.

De daaropvolgende ontwikkeling tot start-ups en scale-ups is een probleem door een tekort aan durfkapitaal, met name voor kennis- en kapitaalintensieve start-ups en scale-ups. Het aantal nieuwe Nederlandse start-ups daalt fors en buitenlandse investeerders nemen de financiering over, waardoor startende ondernemers naar het buitenland vertrekken. Nederland heeft moeite om start-ups te laten doorgroeien tot volwaardige scale-ups (Techleap, 2025). Er is een groot tekort aan technisch geschoold personeel, mede doordat Nederland in vergelijking met andere landen weinig technisch personeel opleidt. Daarnaast zien we steeds vaker dat randvoorwaarden voor economische activiteiten in Nederland niet goed op orde zijn, zoals toegang tot kritieke grondstoffen (bedrijven op gebied van zorg, energie en digitalisering vragen om magnesium, titaan, lithium en gallium), energie en ruimte.

Om een dynamische en weerbare economie te blijven en om onze welvaart te behouden zullen we meer moeten investeren in verduurzaming van de industrie, in innovatie en kennis, en in nieuwe technologieën en waardeketens. We moeten het MKB versterken net als de maakindustrie.

1.2 Metropoolregio Amsterdam

De MRA is een motor van de Nederlandse economie. Zij kan daardoor een grote bijdrage leveren aan een toekomstbestendige economie. Voor veel bedrijven, werknemers, starters op de arbeidsmarkt en studenten uit binnen- en buitenland is het aantrekkelijk om zich juist hier te vestigen. De MRA kan Nederland en Europa helpen om de uitdagingen van deze tijd aan te gaan.

In de MRA groeien economie, bevolking, werkgelegenheid en toegevoegde waarde de afgelopen jaren harder dan het Nederlandse gemiddelde. Snel groeiende sectoren, zoals financiële diensten, ICT en zakelijke diensten, zijn sterk vertegenwoordigd. Ook de andere sectoren groeien hier harder dan gemiddeld in Nederland. De vertrekpositie is gunstig, maar er zijn uitdagingen:

1. Concurrentiekracht

Hogere (arbeids)productiviteit is in de MRA de belangrijkste bron van toekomstige (brede) welvaart. Het bedrijfsleven moet concurrerend kunnen blijven en voorzieningen moeten betaalbaar blijven (efficiënter). Samen met krapte op de

Sanquin Bloedvoorziening, Amsterdam - Martin Dijkstra

NorthC Datacenters, meerdere locaties in de MRA - Kas van Vliet

arbeidsmarkt onderstreept dat het belang van meer investeren in innovatie, onderwijs en scholing (helix) om internationaal mee te doen. Dat vraagt betere aansluiting van aanbod en vraag op de (deel) regionale arbeidsmarkt, vooral ten aanzien van mbo/MKB. Innovatiekracht zit in mensen; we moeten het potentieel benutten.

2. Kansengelijkheid

Nog te veel inwoners delen niet mee in het succes. Op het gebied van brede welvaart scoort de regio onder het Nederlandse gemiddelde. De kansenongelijkheid neemt toe. De MRA kent meer rijkdom én meer armoede dan gemiddeld in Nederland. Eén op de tien inwoners behoort tot de groep kwetsbaren, met een laag inkomen, geen diploma, een kwetsbare gezondheid en/of geen werk. Ook die mensen willen we mee laten doen.

3. Woonwerkbalans

De groei is [ruimtelijk uit balans](#). De stad werd de afgelopen decennia weer het centrum van de groei. Het gebied aan de zuidkant van Amsterdam en rond Schiphol ontwikkelde zich tot banenmotor en-magneet voor werknemers, terwijl elders in de regio te weinig werkgelegenheid is voor de beroepsbevolking. Het zorgt voor pendelstromen die het mobiliteitssysteem nu niet goed meer kan afwikkelen. De metropool dient ruimtelijk efficiënter te worden, door wonen en werken beter op elkaar af stemmen binnen de MRA en in de deelregio's.

4. Ruimte voor economie

Er is [te weinig ruimte](#) voor economie op zowel de functionele werklocaties, als in het gemengde gebied. Er is meer ruimte nodig voor de circulaire

economie, zeker in het huidige overgangsstadium waarin lineaire economie nog ruimte vraagt op bedrijventerreinen, terwijl tegelijkertijd nieuwe ruimtevragers in de circulaire economie zich aandienen. Er zijn ook kwalitatief nieuwe typen locaties nodig, op goed bereikbare plekken in het stedelijk weefsel.

De economische functie kan vaak maar moeilijk wedijveren met de woonfunctie, in termen van directe financiële rendementen en risico's. Ondanks dat de meerwaarde van economie bij stedelijke ontwikkeling breed onderkend wordt, en vaak ook ruimtelijke wordt ingetekend, loopt het economisch programma gaandeweg vaak terug in omvang, te vaak resulterend in monofunctionele woon-gebieden, midden in de stad, terwijl innovatieve bedrijven daar juist graag gevestigd willen zijn.

Samenwerkende overheden

Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, werken de 30 gemeentes, 2 provincies en de Vervoerregio Amsterdam samen in de netwerkorganisatie MRA. De MRA is door het Rijk aangewezen als een NOVEX-gebied, een status die in de Nationale Omgevingsvisie wordt toegekend aan regio's met opstapelende ruimtelijke uitdagingen. In het NOVEX traject werken Rijk en MRA samen aan deze ruimtelijke vraagstukken. Naast samenwerking met het Rijk, werkt de MRA aan kennisontwikkeling en -uitwisseling onderling, onder andere door onderzoeken uit te (laten) voeren en bijeenkomsten te organiseren rondom actuele thema's. De MRA houdt zich ook bezig met public affairs en vertegenwoordigt de leden in Den Haag en Brussel.

1.3 Over dit document

Doel van de inzet

Het doel van onze inzet is om de innovatiekracht van en tussen innovatieve sectoren en clusters in de deelregio's te vergroten, door middel van het versterken van het innovatieprofiel van de MRA en de gespecialiseerde clusters in de deelregio's. Daarmee willen we in de MRA de volgende stap zetten naar een innovatieve economie en een meerkernige economische dynamiek, die tot uiting komt als we de samenwerking op economische innovatie verder versterken en we de innovatieve sectoren en clusters in de deelregio's vanuit hun eigen kracht verder doorontwikkelen. Deze inzet markeert het begin van intensivering van de regionale samenwerking rond het thema innovatie, bijdragend aan de ontwikkeling van de meerkernige metropool.

Oorsprong van de opdracht

De opdracht om te komen tot innovatieprofielen en bijbehorende maatregelen, komt oorspronkelijk vanuit de ruimtelijke hoek. In 2021 is het [Verstedelijkingsconcept](#) vastgesteld. Dit omvat de ruimtelijke visie voor het gebied. Hierin ligt de nadruk op meerkernige ontwikkeling, wat betekent dat we niet alleen binnen Amsterdam groei willen realiseren, maar juist ook in de deelregio's eromheen. Op economisch vlak geven we invulling aan de meerkernige ontwikkeling door de economische profielen van de deelregio's te versterken en daarmee de werkgelegenheid en economische groei evenwichtiger over de MRA te verdelen. Om vorm te geven aan deze gewenste ontwikkeling zijn er per deelregio strategische lijnen uitgezet. Innovatie is één van die strategische lijnen.

In 2022 heeft het DO Economie opdracht gegeven om de lijn van innovatie verder uit te werken en te komen tot een duidelijke profilering van de verschillende deelregio's en een handreiking hoe we het vestigingsklimaat voor innovatieve bedrijven als lokale overheden kunnen verbeteren.

Met de komst van de [MRA Agenda 2025-2028](#) is dit onderwerp onderdeel geworden van één van de acht MRA-ambities. Dit project is komen te vallen onder ambitie 2: "We versterken de (digitale) concurrentie- en innovatiekracht van de MRA om bij te dragen aan de transitie die nodig zijn." Onder deze ambitie vallen verschillende uitvoeringslijnen, waarvan dit project er één is.

Proces van coproductie

Dit document is het resultaat van een waardevolle coproductie van gedreven denkers en doeners vanuit alle zeven deelregio's die samen de kopgroep innovatie vormen. Er is in 2022 gestart met een onderzoek naar innovatie-ecosystemen in

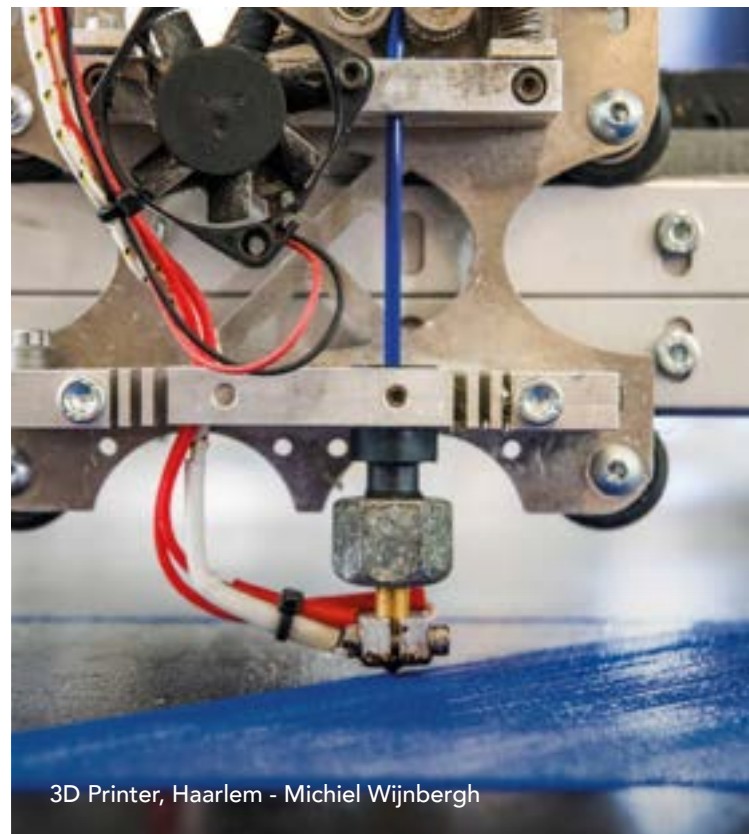
de deelregio's. De kopgroep heeft vervolgens het innovatieprofiel van de MRA opgesteld, gevolgd door profielen per deelregio.

Nadat we met elkaar inzicht hebben gekregen in de verschillende innovatie-ecosystemen die zich in de MRA bevinden, hebben we maatregelen in beeld gebracht die innovatie kunnen versnellen. Gezamenlijk is bepaald welke maatregelen we op MRA schaal het beste kunnen inzetten. Daarnaast is per deelregio gekeken welke eerste stappen zij willen zetten op de schaal van hun eigen deelregio.

Het inzicht in de profielen van de MRA en de deelregio's, en de maatregelen die we gezamenlijk willen nemen, vormen de basis voor het vervolg, waarin we de samenwerking op het thema innovatie binnen de MRA willen vergroten.

Opzet van het document

In hoofdstuk 1 wordt het thema innovatie in het perspectief van deze tijd geplaatst, waarmee de urgentie wordt aangegeven. Hoofdstuk 2 zoomt in op de kracht van de MRA. Hoofdstuk 3 geeft weer op welke manier we naar dit vraagstuk en de oplossingen kijken. Hoofdstuk 4 bevat de maatregelen die nodig zijn om het klimaat voor innovatie te verbeteren. Hoofdstuk 5 bevat een profielomschrijving per deelregio en sluit af met een schematische weergave van de acties die we willen gaan oppakken, wie daarvan de initiators zijn en welke prioriteiten we kiezen.

3D Printer, Haarlem - Michiel Wijnbergh

2. De kracht van de MRA

De MRA wil haar verantwoordelijkheid nemen bij economische uitdagingen waar Nederland en Europa voor staan. De metropoolregio heeft de juiste kaarten in handen. Innovatiever en productiever worden sluit goed aan bij de meerkernige ontwikkeling van de MRA.

2.1 Sterke en veelzijdige economie

De MRA is de sterkste economische regio van Nederland. Sterke punten zijn de aanwezigheid van veel mensen met talent en ondernemerszin, een grote diversiteit aan bedrijvigheid, een goede infrastructuur via land, lucht en water, een zeer goede digitale connectiviteit, het brede palet aan woon- en werkmilieus in historische en nieuwe steden, en het afwisselende landschap van zee, duinen, veenweiden en een zoetwatermeer. Die diversiteit aan kwaliteiten willen we behouden.

De MRA behoort tot de top vijf van Europa's economisch meest krachtige regio's, genereert een vijfde van het Nederlands Bruto Binnenlands Product en 1,5 miljoen banen, telt 2,5 miljoen inwoners en 1,2 miljoen woningen. Naast twee luchthavens en meerdere zeehavens, beschikt de regio over het financiële centrum van Nederland, de Greenport en relevante clusters rond actuele thema's in tech, health en media.

De MRA heeft een sterke concurrentiepositie, in bijna alle sectoren van de economie, door de goed opgeleide beroepsbevolking, agglomeratie-effecten (meest in de kern) en de internationale oriëntatie. Daarnaast is de MRA als hoogwaardige diensteneconomie gespecialiseerd in sectoren die bovengemiddeld snel groeien, zoals ICT/tech en zakelijke diensten. Ook de overige sectoren groeien hier harder dan gemiddeld in Nederland.

De cultuur van het bedrijfsleven is ondernemend, creatief en innovatief. De relatief jonge bevolking draagt daar aan bij. Bijna 20 procent van de bevolking in de MRA is jonger dan 18 jaar en 50 procent is onder de 40 jaar. Dat biedt perspectief.

2.2 Internationale en nationale hotspot

De creatieve en innovatieve kracht van de regio wordt mede mogelijk gemaakt door de sterke kennis- en digitale infrastructuur. Het maakt de MRA een internationaal hoog gewaardeerde vestigingslocatie. De regio onderscheidt zich internationaal door de open houding naar nieuwe ontwikkelingen, producten en ideeën, in een woon- en werkomgeving die zich kenmerkt door nabijheid van voorzieningen, breed cultuuraanbod, veiligheid, goede bereikbaarheid en een aantrekkelijk landschap.

Als economische groeimotor en belangrijkste sociale en digitale knooppunt van Nederland, doet de MRA mee in de internationale top en is de regio internationaal sterk verbonden; via Schiphol, de haven en internationale treinen, via digitaal knooppunt AMS-IX en sociale netwerken van de inwoners. Belangrijk is ook de verbinding met andere stedelijke regio's in Noordwest-Europa, zoals het Ruhrgebied, Frankfurt, Hamburg, Berlijn, Brussel, Parijs en Londen.

Nationaal is de MRA de plek om nieuwe kennis op te doen, tot nieuwe ideeën te komen en ideeën tot producten te maken, en die producten in Europa en wereldwijd succesvol op de markt te brengen. De MRA heeft een sterke band met de omliggende regio's, met een steeds sterkere uitstraling in alle richtingen: naar Noord-Holland Noord met Alkmaar en Hoorn, naar de Leidse regio en verder richting Rotterdam-Den Haag, naar Utrecht, Amersfoort en Zwolle.

2.3 Elkaar versterkende deelregio's

De toekomst is een MRA van elkaar versterkende deelregio's. In het Verstedelijkingsconcept NOVEX is daarvoor een profiel neergezet; de MRA houdt de urbanisatievoordelen in de kern van de metropoolregio in stand, en zet in de deelregio's daarbuiten de economische specialisaties verder aan. Beide vanuit eigen kracht en met onderlinge verbondenheid van de verschillende kernen in het gehele stedelijke systeem, door hoogwaardig openbaar vervoer. De MRA streeft naar een innovatieprofiel van gespecialiseerde clusters van bedrijvigheid en onderwijs in de deelregio's, met benutting van de urbanisatievoordelen van de kern. Het vergrote stedelijk gebied profiteert dan van de schaalvoordelen die een metropoolregio met zich meebrengt. De specialisaties in de deelregio's staan in contact met de kern van de metropool en met elkaar, in een profiel van interessante aanvullingen en kruisbestuivingen.

De economische specialisaties in de deelregio's vullen elkaar aan tot een compleet economisch spectrum, dat talent opleidt en aantrekt en op een aantal terreinen op een wereldwijd speelveld innovatief opereert. Een innovatieve en kennisintensieve economie zorgt ervoor dat nieuwe ideeën en technologieën worden gecreëerd en toegepast om economische groei te stimuleren. De MRA functioneert als proeftuin voor nieuwe ideeën, producten, diensten en smart manufacturing. Nu al en straks nog meer.

De MRA streeft naar een profiel van de meest inventieve regio van Europa met de best opgeleide bevolking (zie pagina 7 van de MRA Agenda). Een metropool, waarin kennis centraal staat: het ontwikkelen, het delen en het toepassen ervan. Op diverse plekken in deelregio's werken overheden samen met het bedrijfsleven, kennis- en sociaal-maatschappelijke instellingen. Belangrijke thema's zijn Technologie & AI, Circulaire Industrie, en Life Sciences & Health (LSH).

De MRA heeft veel kennis in huis dankzij het netwerk van universiteiten, hogescholen, mbo- en beroepsopleidingen en het grote aantal start-ups en scale-ups. De MRA wil de best opgeleide beroepsbevolking kennen op alle niveaus (mbo, hbo, wo), afgestemd op de behoefte van de arbeidsmarkt. Dat is een MRA die, gelet op de specialisaties, kan voorzien in de behoefte aan technische en digitale beroepen.

De toekomst is een MRA waarin er aansluiting is van het beroepsonderwijs (mbo/hbo) op het bedrijfsleven in de deelregio. Met het mbo als een schakel tussen het bedrijfsleven en de arbeidsmarkt; studenten met een mbo-opleiding verhuizen minder vaak uit de deelregio, en het bedrijfsleven is

nauwelijks in staat deze groep van buiten de deelregio aan te trekken. In het innovatieprofiel van de meerkernige MRA betekent dat: opgroeien in de deelregio, laagdrempelig kennismaken met de specialisaties van de deelregio, en talenten in mensen ontdekken zodat mensen zich bewust worden van kansen die er 'om de hoek' liggen.

Meerkernig is ook het MRA antwoord op start-ups en scale-ups die op onderscheidende plekken in de MRA hun eigen specifieke beste plekken kunnen vinden, hetzij op een campus, in een innovatie district of op een innovatiehub. Ook op de route van start-up naar scale-up vullen de deelregio's elkaar aan. De MRA is nu al de belangrijkste regio in Nederland op het gebied van het aantal scale-ups. Eén op de vijf Nederlandse snelgroeiende bedrijven is hier gevestigd, en dit aandeel van rond de 20% is relatief constant gebleven over de laatste tien jaar.

De snelgroeiende clusters rond tech, media, data, AI en LSH, die vinden in het profiel een goede voedingsbodem voor groei door de innovatieve handelsgeest, internationale oriëntatie, open economie en vooraanstaande positie als digitale hub in Europa. We willen de kracht van de MRA benutten en vergroten, door versterking van de innovatie- en concurrentiekracht die nodig is om de geschetste uitdagingen (hoofdstuk 1) aan te kunnen.

Fairphone: de eerlijk geproduceerde telefoon, Amsterdam

3. Onze insteek

Onze insteek kent 3 pijlers: 1) focus op de innovatie-ecosystemen in de deelregio's, 2) versnelling van het juiste vestigingsklimaat voor deze innovatie-ecosystemen en 3) hieraan bouwen van uit helix samenwerkingen.

3.1 Focus op innovatie-ecosystemen

We kiezen. We willen doen waar we goed in zijn en dat nog beter doen. Binnen de MRA willen we de unieke kwaliteiten van elkaar versterkende (innovatieve sectoren en clusters in de) deelregio's beter benutten en meer met elkaar verbinden. Dat doen we door in te steken op de meest innovatieve sectoren en clusters, per gespecialiseerde deelregio. Daarmee kiezen we bewust voor een breed economisch profiel. Dat geeft stabiliteit in onzekere tijden, voor Nederland en voor Europa.

Met focus op de meest innovatieve sectoren en clusters werken we aan een evenwichtige ontwikkeling van de meerkernige MRA. Het innovatieprofiel van de metropoolregio blijft breed, en daarbinnen vergroten we wel het onderling het onderscheidend vermogen. Zo behouden we de sterke mix van het geheel en ontstaan er tegelijkertijd specialisaties binnen de MRA, die voor specifieke doelgroepen van bedrijven en instellingen het beste vestigingsklimaat bieden. De insteek is om het juiste vestigingsklimaat voor de innovatieve sectoren en clusters versneld tot ontwikkeling te brengen. Als innovatieve bedrijven in hun omgeving de randvoorwaarden vinden die zij nodig hebben, kunnen zij zich richten op hun kerntaak: innovatief ondernemen.

Door de insteek op innovatieve sectoren en clusters per deelregio, worden effectieve verbindingen tussen de afzonderlijke innovatieve sectoren en clusters in de deelregio's mogelijk. Deze focus schept duidelijkheid en dat maakt betere onderlinge dwarsverbanden tussen de innovatieve sectoren en clusters van de deelregio's mogelijk. Daarbij dragen

alle innovatieve sectoren en clusters waarop de deelregio's inzetten, bij aan de grote transitie van dit moment. Ook dat is een bewuste keuze.

Op de kaart op de volgende pagina zijn de meest innovatieve sectoren en clusters waarop de deelregio's focussen in beeld gebracht.

3.2 Versnellen juiste vestigingsklimaat

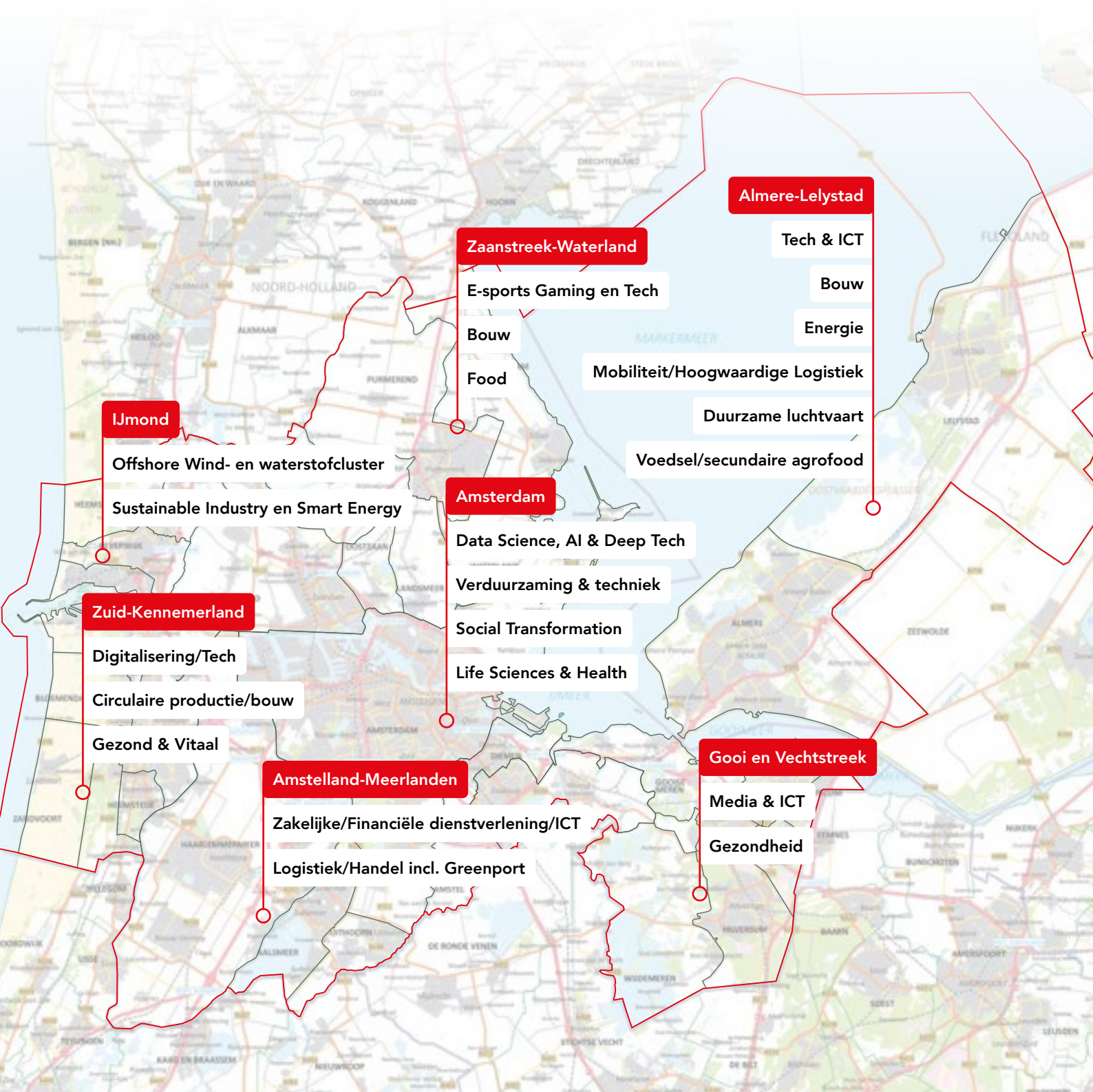
De tweede pijler van onze insteek is het versnellen van de ontwikkeling van het juiste vestigingsklimaat. Om innovatie mogelijk te maken, is een aantal randvoorwaarden van belang. Als overheden kunnen we deze randvoorwaarden beïnvloeden, waardoor een zo goed mogelijk vestigingsklimaat ontstaat waarin innovatie tot bloei kan komen. Deze randvoorwaarden noemen we 'versnellers van innovatie'. We onderscheiden 5 typen versnellers. We hebben niet op alle aspecten van de versnellers een even grote invloed, maar kunnen veel betekenen als we samen optrekken met andere overheden, Rijk en EU, en samenwerken met kennis- en onderwijsinstellingen en natuurlijk het bedrijfsleven. We lichten ze toe, gevolgd door de aanpak per versneller in het volgende hoofdstuk.

1. Ondernemerschap & kapitaal

De economie van de MRA draait op bedrijven en ondernemers. We hebben enthousiaste start-ups, sterke MKB-ondernemers, onafhankelijke zzp'ers en een betrokken bedrijfsleven nodig voor een bloeiende samenleving. Dat vraagt een vestigingsklimaat dat voorziet in ruimte, netwerken en programma's om ondernemerschap te faciliteren en stimuleren.

Voor het ontwikkelen van een nieuw idee, het opstarten van een bedrijf en het opschalen daarvan is (veel) geld nodig. Ondernemers hebben toegang nodig tot kapitaal om innovatie verder te brengen. Er dient voldoende kapitaal beschikbaar te zijn, en het dient toegankelijk te kunnen worden gemaakt.

Focus op innovatieve sectoren en clusters per deelregio

2. Kennis & talent

Bedrijven en instellingen hebben mensen met kennis en talent nodig om te kunnen bestaan, om zich te kunnen ontwikkelen en te innoveren. Talent is grotendeels het resultaat van de interactie tussen kennis- en onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven. De aanwezigheid van goed opgeleid talent heeft een positief effect op het innovatieve vermogen van het bedrijfsleven. De beschikbaarheid van talent hangt nauw samen met de aantrekkelijkheid van een stad of regio als woonplaats. Daarnaast heeft het makkelijk kunnen aantrekken van talent ook te maken met de Nederlandse wetgeving voor werkgevers.

3. Verbindingen

Goede verbindingen, fysiek en digitaal, zijn van groot belang voor het functioneren van de economie. Verbindingen zijn nodig voor de beschikbaarheid van personen, producten, water en energie en de uitwisseling van kennis en informatie. Voor de fysieke verbondenheid tussen verschillende innovatie hotspots is openbaar vervoer essentieel. Voor transport is bereikbaarheid over spoor, weg en water nodig. De huidige netcongestie laat zien hoe noodzakelijk de aansluiting op het energienet is voor bedrijven. De aansluiting op drinkwater is nu nog geen issue, maar dat kan in de toekomst ook een probleem worden. Om data en kennis snel uit te wisselen is een stabiele en snelle data infrastructuur nodig.

4. Vestigingslocaties

Startende bedrijven hebben een betaalbare en goed bereikbare locatie nodig om innovatieve producten en diensten (door) te ontwikkelen en de onderneming te laten groeien. De kwaliteit van de fysieke bedrijfsomgeving speelt daarbij een steeds belangrijkere rol. Bedrijven en hun werknemers hechten steeds meer waarde aan de ontmoetingsfunctie en aan een meer gemengde werkomgeving, met ondersteunende voorzieningen. Dat vraagt een breed spectrum aan kwalitatief hoogwaardige vestigingsmilieus. Er is behoefte aan bedrijventerreinen, hoogwaardige kantorenmilieus op de beste ov locaties en innovatiehubs zoals campussen, innovatiedistricten en fieldlabs.

5. Samenwerkingen

Door nauwe samenwerking tussen het bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden kan een gunstig klimaat voor innovatie worden gecreëerd. Innovatie-ecosystemen vragen een omgeving van helix samenwerking. Daarin worden onderzoeksvragen vanuit het bedrijfsleven opgepakt door kennisinstellingen en vormt het bedrijfsleven de proeftuin voor kennisinstellingen en nemen overheden een faciliterende rol op zich. Ook in de samenwerking tussen de overheden is nog winst te behalen door meer samen te werken.

Robotica - Michiel Wijnbergh

Laboratorium voor voedselonderzoek - Michiel Wijnbergh

3.3 Bouwen vanuit helix samenwerking

De derde pijler van onze insteek is dat we invullingen geven aan de vijf versnellers zoveel mogelijk vanuit helix samenwerkingen. Bedrijven weten wat ze nodig hebben en kennisinstellingen en onderwijspartijen weten wat ze te bieden hebben. Bedrijven leren graag van elkaar. Als overheid kunnen we het bij elkaar brengen, op plekken waar partijen elkaar nog niet hebben gevonden. Zo is helix samenwerking zowel een versneller op zichzelf, als het derde element van onze insteek. Voorbeeld: vestigingslocaties zijn een versneller; de overheid draagt zorg voor voldoende vestigingslocaties, maar welke typen/kwaliteiten aan innovatieve milieus nodig zijn, bepalen we het best zoveel mogelijk vanuit samenwerking met de helix partners.

De insteek is bouwen vanuit helix samenwerkingen, met alle partners vanuit hun eigen rol. Uit de dialoog met de deelregio's blijkt er behoefte aan een dichter en hoogwaardiger netwerk van relaties. Het gaat om netwerken binnen de (innovatieve sectoren en clusters in de) deelregio's tussen de deelregio's, op MRA niveau en met het Rijk en Europa. Zowel vertegenwoordigers van het bedrijfsleven als het onderwijs zien hier een belangrijke rol weggelegd voor de overheid, om de verdichting van het netwerk te faciliteren. Dit houdt in dat de gemeentes voldoende kennis, kunde en middelen dienen te hebben om het ecosysteem in de deelregio te kunnen begeleiden en te stimuleren. Er zijn heel goede voorbeelden in de MRA te vinden, die versterking en navolging verdienen.

Overheid neemt haar rol

Onze insteek komt voort uit de dialoog die wij voerden met de deelregio's over de beste rol die de overheid kan nemen. De deelregio's zien dat binnen het thema van innovatie ondernemers, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden allen een eigen rol vervullen. Er gebeurt al heel veel. Innovatie vindt voortdurend plaats, binnen bestaande bedrijven, bij startende ondernemers, onderzoekers aan kennisinstellingen en creatieve mensen die toepassingen zoeken voor nieuwe technologieën. Kennis- en onderwijsinstellingen ontwikkelen nieuwe kennis, concepten en toepassingen. Ondernemers zorgen voor de doorontwikkeling, toepassing, productie en het vermarkten van innovaties. Bedrijven, financiers, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden hebben allen specifieke en specialistische kennis.

De overheid heeft binnen innovatie enerzijds een bescheiden rol, maar kan anderzijds van grote betekenis te zijn door 1) keuzes te maken, voor een economisch profiel en specifieke innovatie-ecosystemen, 2) het vestigingsklimaat voor de bijbehorende bedrijven en instellingen te optimaliseren/versnellen en 3) de samenwerking rond die 'versnellers' te initiëren en stimuleren en daarmee kennis, mensen en beleid samen te brengen om het grote potentieel dat er in de MRA is, nog beter te gaan benutten.

Die drieslag van focus aanbrengen, het vestigingsklimaat versnellen en dat vanuit helix samenwerking doen, vormen de pijlers van onze insteek. Daarmee sluiten we aan op de insteek die de deelregio's zelf ook hanteren, en die we als MRA met elkaar willen versterken.

4. Onze aanpak

We kiezen voor innovatieve sectoren en clusters in de deelregio's, steken in op de 5 versnellers van het vestigingsklimaat en werken vanuit helix samenwerkingen. We volgen een aanpak met een MRA brede inzet (4.1), een inzet op kruisbestuivingen tussen innovatieve sectoren en clusters in de deelregio's (4.2) en inzetten in de deelregio's (4.3).

4.1 Inzet Metropoolregio breed

Onze aanpak markeert het begin van intensivering van de samenwerking op het gebied van innovatie in de MRA. Er gebeurt al veel. In Amsterdam, als kennis- en innovatiekern van de MRA, en in de deelregio's met hun economische specialisaties. We willen de krachten bundelen en ontwikkeling van het juiste vestigingsklimaat voor innovatie versnellen. We beschrijven inzet per versneller.

Versneller 1 Ondernemerschap & kapitaal

Streefbeeld: het ondernemerschap dat de MRA zo kenmerkt weet gemakkelijk de weg te vinden naar kapitaal om innovaties te initiëren, in de praktijk en op de markt te brengen. De routes zijn duidelijk waardoor ondernemers zich kunnen concentreren op innovaties. De ROM's werken samen, met elkaar, als collectief met de MRA en specialisatiegericht met de afzonderlijke deelregio's. Er zijn toegankelijke subsidies en fondsen, en de grote financiële sector in de MRA speelt een belangrijke rol om kapitaal voor innovatieve bedrijven beschikbaar te krijgen.

Voor innovaties zijn ondernemers nodig met goede ideeën, in een klimaat waarin ze deze ook kunnen realiseren. In Nederland is het voor ondernemers niet altijd makkelijk om aan kapitaal te komen. Buiten Europa zijn er op dat gebied meer kansen. Dat maakt dat Nederland start- en scale-up bedrijven verliest, en daarmee ook de innovatieve ideeën zelf, de maatschappelijke toepassingen en het economische groeipotentieel.

Voor de innovatiekracht van de MRA is het belangrijk dat er voldoende kapitaal beschikbaar is en dat ondernemers het ook weten te vinden. De financiering van innovatieve ondernemingen is een wereld op zich. Het gaat over fasen waarin innovaties zich bevinden, over testomgevingen en marktbenadering, over businessplannen, investeerders, crowdfunding en subsidies, van Europees tot provinciaal en gemeentelijk. Niet iedereen weet daarin makkelijk de weg te vinden. Ook het stimuleren en ontwikkelen van ondernemerschap zelf draagt bij aan het innovatiepotentieel van een regio. Programma's voor (startende) ondernemers kunnen bijdragen aan het helpen ontwikkelen van ondernemersvaardigheden.

Rol van de overheid

Als we het hebben over investeringen in innovatieve bedrijven, spelen gemeentes een bescheiden rol. Kapitaal zit voor het grootste deel bij private partijen zoals banken en investeerders en slechts voor een klein deel in publieke middelen zoals het Horizon programma van de EU, landelijke fondsen via de [Rijksdienst voor Ondernemend Nederland](#) (RvO) en provinciale programma's. Binnen dit speelveld is een netwerk als de MRA wel in staat om te faciliteren, en informatie en partijen bijeen te brengen.

De provincies Noord-Holland en Flevoland bieden innovatieprogramma's en -fondsen waar innovatieve en duurzame MKB'ers financiering en begeleiding kunnen krijgen.

Noord-Holland:

- Innovatiefonds Noord-Holland (INH, converteerbare leningen en vroege fase financiering)
- MKB Innovatiestimulering Regio en Topsectoren (MIT, subsidies)
- Programma Investeringsgereed Innovatief MKB (PIM)
- Versnellingsprogramma GO!-NH

Deze programma's en fondsen worden in opdracht van de provincie Noord-Holland uitgevoerd, samen met het Rijk (voor de MIT) en met kennisinstellingen als aandeelhouder (voor INH).

Flevoland:

- [LEADER Flevoland 2023 - 2027](#)
- MKB Innovatiestimulering Regio en Topsectoren (MIT, subsidies en vouchers)

In samenwerking met de ROM Horizon heeft de Provincie Flevoland investeringsfondsen voor de vroege fase:

- Proof of Concept Fonds (POC)
- Groeifonds Flevoland
- MKB Fonds
- Technofonds

Voor de Europese innovatiesubsidies uit EFRO (Kansen voor West) zijn er steunpunten bij de gemeente Amsterdam, provincie Flevoland en provincie Noord-Holland.

Een explicietere rol op het gebied van kapitaal & ondernemerschap is weggelegd voor de ROM's, die investeren en innoveren tot hun core business mogen rekenen. Zij hebben tot taak om te investeren in innovatieve bedrijven, en innovatie-ecosystemen te bouwen. Binnen de MRA zijn drie ROM's actief: De [ROM InWest](#), [Horizon Flevoland](#) en de [ROM Utrecht Region](#). Zij kennen de routes naar kapitaal en kunnen ondernemers op het goede spoor zetten qua financiering, contacten en businessplan. De ROM's kennen allemaal hun eigen besluitvorming over aansturing en financiering van de organisatie en de fondsen. Dat is inherent aan de provincies, gemeenten en deelregio's waarin ze actief zijn.

Actielijnen

a. Afstemming beschikbaarheid financieringsmogelijkheden

Samenwerking tussen de ROM's versterken op het gebied van innovatie en financiering. Daarvoor verkennen van de samenwerking van de drie ROM's ten behoeve van innovatie in de MRA op het gebied van investeren en innoveren (business development voor specifieke markten). Het gaat erom het gezamenlijke aanbod verder te versterken, door krachten zoveel mogelijk te bundelen en af te stemmen in MRA verband.

b. Vergroten vindbaarheid financieringsmogelijkheden en programma's om ondernemerschap te stimuleren

Vergroten van de vindbaarheid van financieringsmogelijkheden voor innovatieve bedrijven. (Laten) ontwikkelen van een MRA routekaart met het complete aanbod van financieringsmogelijkheden voor het innovatief bedrijfsleven. Waar nodig kan deze worden voorzien van regio specifieke nuances, rekening houdend met de soms verschillende mogelijkheden per ROM en provincie. Gezamenlijk meer bekendheid geven aan bestaande incubator/accelerator programma's, zowel publiek als privaat, waardoor meer ondernemers hier voordeel van ondervinden, door afgestemde informatieverstrekking.

c. Vergroten publiek-private samenwerking op financiering

Bedrijven uit de (grote) financiële en financierende sector nauwer betrekken bij het financieren van innovaties in de MRA. Daarvoor de dialoog zoeken met vertegenwoordigers uit de financiële en financierende sector in de MRA, over de mogelijkheden van verbinding van kennis en kapitaal in deze sector, aan innovatieve start- en scale-ups in de MRA.

3D handprinter, Haarlem

Vrije Universiteit, Amsterdam

Versneller 2 Kennis & talent

Streefbeeld: talent in de MRA, jong en oud, wordt optimaal benut in een duurzame innovatieve economie. Bedrijven innoveren en vinden het talent dat ze daarvoor nodig hebben in de buurt. Onderwijs en arbeidsmarkt sluiten goed op elkaar aan en kennisinstellingen hebben effectieve relaties met het bedrijfsleven, resulterend in baanbrekende innovaties met maatschappelijke impact en haalbare, en opschaalbare producten. Onderwijsinstellingen werken samen met het bedrijfsleven en onderwijsniveaus sluiten op elkaar aan. Kennis en innovaties vanuit universiteiten wordt doorontwikkeld op hogescholen, en door leerlingen van het (v)mbo in de praktijk gebracht. Andersom komen er ook innovaties door praktijkervaringen die tot vernieuwing leiden.

Om innovaties mogelijk te maken hebben we slimme mensen nodig op alle niveaus. Denkers en doeners die nieuwe ideeën ontwikkelen en deze

ook weten toe te passen. Om in de voorhoede mee te doen bij technologische ontwikkelingen, hebben we technisch geschoorde mensen nodig, op alle onderwijsniveaus. Tech is de belangrijkste motor voor duurzame economische groei en innovatie, mede door crossovers met andere sectoren. Om de deelregionale specialisaties door te kunnen ontwikkelen, is er een goede aansluiting nodig met de opleidingsrichtingen en -niveaus in de deelregio's. De acties hebben een sterke onderwijs en arbeidsmarkt component en worden opgepakt in samenwerking met de bestuurlijke themagroep Onderwijs & Arbeidsmarkt MRA.

Rol van de overheid

Binnen deze versneller zijn de onderwijsinstellingen de belangrijkste spelers. Deze staan doorgaans in goed contact met lokale en regionale overheden, en in meerdere of mindere mate met het (lokale) bedrijfsleven. Dat biedt een goede basis om met elkaar in gesprek te blijven over de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

In de provincie Noord-Holland zijn de handen ineengeslagen met het [Manifest Werken en Ontwikkelen 2030](#), een gezamenlijk samenwerkingsmodel van meer dan 400 stakeholders in de provincie vanuit onderwijs,

bedrijfsleven en overheden. Vanuit het Manifest komen vraagstukken aan de orde die een veerkrachtige arbeidsmarkt (voor techniek en technologie en t.b.v. een duurzaam en circulair Noord-Holland) in de weg staan.

De provincie Noord-Holland hanteert een beleid met 12 regionale campussen/PPS'en om de verbinding tussen bedrijfsleven en onderwijs te vergroten. Deze campussen komen veelal voort uit het mbo (RIF-gelden) en voeren de regie op programma's gericht op kiezen, leren, werken en innoveren. Techniek en Technologie staan centraal. Daarnaast zijn er vier 'High-Impact PPS-en' bovenregionaal actief: Greentech (duurzame bouw en mobiliteit), Greenchain (duurzame agrifood keten) en in oprichting DUHO (duurzame haven en off-shore). Tevens zijn er nauwe banden met de HIP Circulair en Digitaal Denken en Doen via de MRA in Flevoland. In deze HIP's zijn de diverse ROC's en Hogescholen (en ook universiteiten) partner.

Binnen de MRA is recent een bestuurlijk netwerk Onderwijs en Arbeidsmarkt in het leven geroepen, dat zich precies over dit vraagstuk buigt. Daarmee hebben we de juiste vertegenwoordigers van de MRA aan tafel om de volgende actielijnen mee in gang te zetten.

Actielijnen

a. Inzet voor meer technisch geschoold personeel

Gezamenlijke inzet voor meer technisch hoger onderwijs in de MRA op basis van een onderbouwde propositie over betere aansluiting van het hogere onderwijs op de innovatieprofielen van de deelregio's.

b. Koppeling maken tussen innovatie en arbeidsmarkt

Vorming en doorontwikkeling van PPS samenwerkingen bevorderen, zeker ook in de deelregio's waar de kennisinfrastructuur (op alle opleidingsniveaus) versterking vraagt.

c. Beschikbaarheid van werknemers vergroten

Onbenut arbeidspotentieel op alle niveaus (inclusief talentontwikkeling, regulier en zijinstroom) identificeren (bijv. door middel van het valideren van skills) en beter aan te laten sluiten op de arbeidsmarkt.

d. Verbinding tussen verschillende onderwijsniveaus en -instellingen verbeteren

Verbinden praktisch onderwijs aan andere onderwijsniveaus en stimuleren van cross-overs met andere praktische onderwijsinstellingen.

Station Weesp - Edwin van Eis

Lgem Algenproductie, de Kwakel

Versneller 3 Verbindingen

Streefbeeld: de MRA staat wereldwijd bekend als één groot metropolitaan innovatienetwerk met verschillende specialisaties die met elkaar verbonden zijn, en elkaar versterken. De plekken waar veel innovatie geconcentreerd plaatsvindt zoals campussen, innovatiedistricten en fieldlabs, zijn goed bereikbaar met HOV. Mensen reizen gemakkelijk van de ene innovatiehotspot naar de andere, waardoor kruisbestuiving makkelijk wordt gemaakt. De digitale infrastructuur in de MRA behoort tot de beste ter wereld, en dataopslag is veilig en op eigen bodem. Aansluitingen op een duurzaam energienetwerk (waar ook waterstof een belangrijke rol speelt) en de drinkwatervoorziening zijn beschikbaar voor het innovatieve bedrijfsleven.

Goede verbindingen zijn essentieel voor wonen, werken en leven in de MRA. De MRA zet in op meer nabijheid in de meerkernige regio en daarmee op een betere woon-werkbalans. Om de innovatiekracht van de MRA te versterken dient een schaal-sprong voor het regionale openbaar vervoer te worden gerealiseerd. Hiervoor moet grotendeels nog bekostiging en bemensing komen vanuit de betrokken partijen.

Rol van de overheid

Binnen de versneller verbindingen heeft de overheid een sturende rol. Als het gaat om mobiliteit, beschikbaarheid van internet, energie en drinkwater, hebben we het over kerntaken van Nederlandse overheden. We kunnen als MRA daarin alleen niet alles zelf bepalen, maar doen dat in nauwe samenwerking met het Rijk. Dit heeft te maken met de verdeling van Rijksmiddelen over het land en de prioritering van projecten binnen de MRA. De provincies spelen een belangrijke rol in de digitale infrastructuur en de netcongestie. Onze actielijn richt zich met name op het samenwerken met medeoverheden.

Actielijnen

a. Bereikbaarheid innovatie hotspots verbeteren

Scan uitvoeren van bereikbaarheidsaspecten (kansen en knelpunten) van het te ontwikkelen MRA netwerk van innovatiehubs (campussen), innovatiedistricten en fieldlabs.

b. Digitale infrastructuur versterken

Met elkaar en met het Rijk het gesprek te voeren over hoe we onze positie als digitale hub in Europa kunnen behouden en welke digitale infrastructuur nodig is om onze digitale ambities te kunnen realiseren. Input leveren aan de landelijke werkgroep datacenters, waarbij we het belang daarvan voor de economie onderschrijven.

Startup Village Science Park - Edwin van Eis

Helix samenwerking Amsterdam Economic Board

Versneller 4 Vestigingslocaties

Streefbeeld: de MRA beschikt over een elkaar aanvullend en versterkend regionaal netwerk van innovatie hotspots. In elke deelregio zijn er specifieke locaties waar innovatieve bedrijven zich graag vestigen. De locaties hebben hun eigen specialismen waar ze in uitblinken. Het netwerk wordt nationaal erkend en herkend door ondernemers, kennisinstellingen, onderwijs, en studenten. Het zijn betaalbare plekken voor innovatieve start- en scale-ups om ideeën te ontwikkelen en nieuwe producten te testen. Inspirerende, levendige en goed bereikbare plekken met een goede mix van bedrijven, kennisinstellingen en onderwijs en voorzieningen.

De MRA wil toewerken naar een regionaal netwerk van innovatie hotspots. Zodat innovatieve ondernemers weten op welke plek binnen de MRA zij zich het beste kunnen vestigen, omdat daar soortgelijke en opvolgende bedrijven zitten en ook het onderwijs in de omgeving aansluit bij hun specifieke dienst of product.

Een knelpunt bij de ontwikkeling van innovatie hotspots is de financiering. Nieuwbouw is duur en veel start- en scale-ups kunnen nog geen hoge huren betalen. Bovendien kunnen veel (potentiële) plekken financieel niet wedijveren met de rendementen van (her)ontwikkeling voor woningbouw.

Startende ondernemers hebben passende en betaalbare vestigingslocaties nodig om innovaties

tot stand te brengen, te testen op proeflocaties en op te schalen via rendabele productieomgevingen. Het vraagt een palet aan optimale, elkaar opvolgende en betaalbare locaties in de MRA.

Rol van de overheid

Als overheden hebben we een belangrijke rol in het reserveren, accommoderen en behouden van betaalbare vestigingslocaties. Overheden hebben een sturende rol in het invullen van de ruimte. Hierin hebben gemeentes, provincies en het Rijk ieder een eigen rol.

Als MRA willen we geschikte locaties voor innovatieve bedrijven behouden en waar mogelijk uitbreiden. Daarnaast willen we de mogelijkheden van betere benutting van het stedelijk gebied voor innovatieve bedrijven verkennen. Daarmee sluiten we aan op een van de programmalijnen van de MRA Bedrijventerreinenstrategie (en ook van de actualisatie van de kantorenstrategie die later dit jaar verschijnt).

Als MRA kunnen we gezamenlijk zoeken naar mogelijkheden om innovatie hotspots ruimtelijk en financieel wel mogelijk te maken. We kunnen de plekken van het regionale netwerk aanwijzen, daar ruimte reserveren en verkennen of er mogelijkheden zijn om 'onrendabele toppen' bij de realisatie weg te nemen. Als MRA kunnen we ondernemers informeren over, en ondersteuning bieden bij het vinden van hun best passende plek binnen het netwerk.

Metten is weten. We willen weten waar de innovatie plaatsvindt, in welke sectoren en hoe deze zich in de tijd ontwikkelt. De MRA heeft een sterk inzicht in vestigingslocaties ontwikkeld; innovatie is een aspect dat we aan de monitoring willen toevoegen.

Actielijnen

a. Neerzetten en uitdragen MRA netwerk van innovatie hotspots

In beeld brengen, verbinden (van drijvende krachten) en uitdragen van het MRA netwerk van innovatie hotspots.

b. Financieringsmogelijkheden van innovatieve vestigingslocaties verbeteren

Verkenning van knelpunten en mogelijke oplossingen om onrendabele toppen van de realisatie van hotspots te financieren.

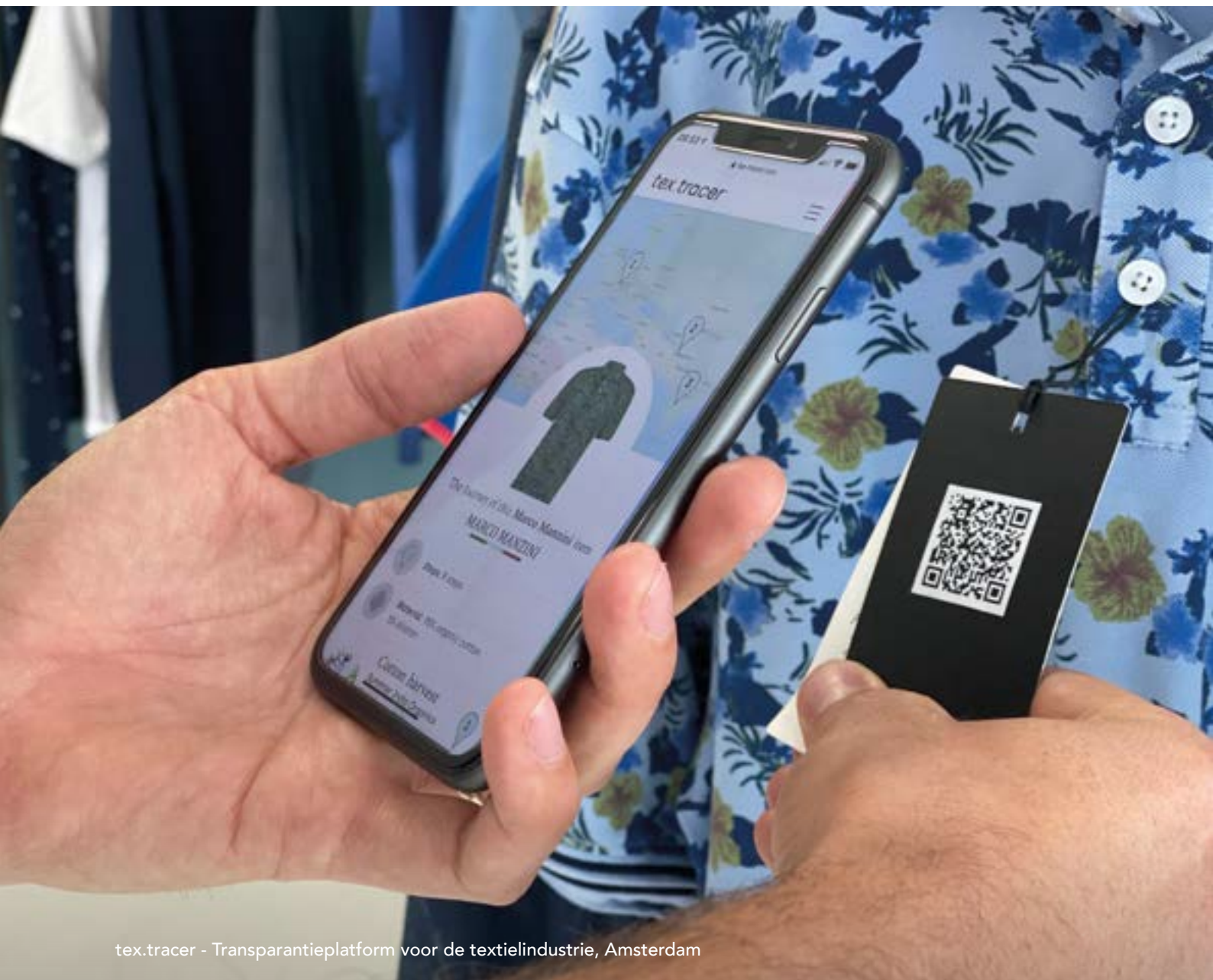
Nagaan van mogelijkheden om bestaande regelingen (zoals huidige Campussubsidie) te verlengen, te verbinden en te verbreden binnen de MRA.

c. Beter benutten stedelijk gebied voor innovatie

Verkenning van de mogelijkheden naar betere benutting van het stedelijk gebied voor innovatie, mede kijkend naar het potentieel van (kleinere) stationslocaties en regelluwe zones.

d. Dataverzameling en monitoring van innovatie/innovatieve locaties

Opzetten gezamenlijke MRA innovatiemonitor, bijvoorbeeld als onderdeel van de MRA monitoring van de werklocaties.

tex.tracer - Transparantieplatform voor de textielindustrie, Amsterdam

Versneller 5 Samenwerkingen

Streefbeeld: In iedere deelregio bestaan helix samenwerkingen rond specifieke sectoren. Hierin wordt gezamenlijk de koers bepaald, waarbij onderwijs en bedrijfsleven elkaar versterken, de overheid haar faciliterende rol optimaal vervult en we de krachten bundelen om innovaties ruim baan te geven. Ondernemers met innovatieve ideeën weten andere ondernemers in dezelfde, of aansluitende sectoren te vinden, waarmee ze samenwerken en waardoor sterke netwerken ontstaan. Tussen innovatie hotspots in de MRA zijn er nauwe samenwerkingen, omdat elkaars specialiteiten bekend en erkend zijn. In iedere (grote) gemeente in de MRA is innovatie een beleidsveld binnen EZ, dat is belegd bij één of meerdere collega's. De deelregio's blijven elkaar opzoeken rond het thema innovatie en delen beleid en kennis. We monitoren innovatie en weten van elkaar welke innovatieactiviteiten er op de agenda staan, en aan welke bijeenkomsten we kunnen bijdragen. We weten van elkaar welke regio waar sterk in is, en dragen dit ook namens elkaar uit. Innovatie is een vast onderdeel op de bestuurlijke agenda, in de dialoog met het Rijk en de EU. De bestuurlijk trekkers EZ zijn sterke ambassadeurs van het thema innovatie in de MRA, die bekend en gekend is.

De innovatiekracht van het MRA draait om het bedrijfsleven. Kennisinstituten genereren kennis (vaak samen met het bedrijfsleven), maar alleen het bedrijfsleven zorgt ervoor dat kennis ook leidt tot nieuwe producten en praktische toepassingen voor een duurzame economie. Anders blijft het bij kennis, of wordt de kennis geëxporteerd naar bedrijven in het buitenland die innovaties wel in de praktijk brengen.

Innovatie gaat over ecosystemen en ecosystemen vragen samenwerking. Helix samenwerking ligt aan de basis van het werken aan de versnellers. Versterking van de helix samenwerking is daarmee ook een versneller op zichzelf.

Rol van de overheid

Binnen de helix structuur is de overheid één van de deelnemende partijen. Binnen de samenwerking neemt de overheid een faciliterende rol op zich, maar laat onderwijs en bedrijfsleven zo veel mogelijk leidend zijn.

De provincie Noord-Holland is, met enkele MRA-gemeenten, lid van de Amsterdam Economic Board.

De provincie Flevoland heeft haar eigen Economic Board. De helix samenwerking speelt ook een grote rol in het provinciale A&O-beleid.

Als het gaat om samenwerking onderling, dan kunnen overheden zich goed organiseren met als doel het uitwisselen van kennis, het afstemmen tussen lokale overheden of deelregio's, en het gezamenlijk opdrachtgeven voor onderzoek, monitoring en evaluatie. Hiervoor is het MRA netwerk een uitstekend schaalniveau om als lokale overheden samen op te trekken. We willen dan ook graag de bestaande structuren benutten voor verdere kennisontwikkeling en uitwisseling op het onderwerp innovatie. Ondernemers leren ook graag van elkaar. Overheden kunnen helpen om het organiseren van ondernemers te faciliteren.

Actielijnen

a. Versterken helix samenwerking

Lokale helixstructuren opzetten en versterken rondom specifieke sectoren waar mogelijk via de bestaande structuren (Boards en ROM's), en hierin ook zorgdragen voor deelname vanuit de deelregio's. Een bijdrage leveren aan de coalities van de board en ook zorgen dat hier lokale partijen aan meedoen. Krachtige coalities vormen van bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en overheden om de innovatiekracht te versterken en de kennistransfer van onderwijsinstellingen naar de praktijk stimuleren (via o.a. IXA, PPS'en en meer).

b. Versterken samenwerking met medeoverheden (andere regio's, Rijk en Europa) incl lobbyactiviteiten

Benutting huidige samenwerkingen om daarbinnen het thema van innovatie een meer prominente plek te geven. Profiel van de deelregio's naar buiten toe uitdragen. Een krachtig en beeldend MRA innovatie verhaal neerzetten (op basis van dit document, met aandacht voor de deelregionale specialisaties) en bij lobby activiteiten.

c. Samenwerking tussen deelregio's faciliteren

Gezamenlijke opdrachtverlening voor bijvoorbeeld dataverzameling en -bewerking, monitoring, etc. Daarnaast kennisuitwisseling faciliteren met relevante andere deelregio's. Inzicht bieden in - en ontsluiten van - actuele bestaande lokale en regionale innovatie-netwerken en innovatie-ecosystemen. Het borgen van innovatie als beleidsthema binnen gemeentes (incl. benodigde fte) en (laten) maken van een innovatiekalender waarop bijeenkomsten rondom innovatie te vinden zijn

4.2 Inzet kruisbestuivingen deelregio's

Streefbeeld: De deelregio's kennen elkaars innovatieve sectoren en weten waar de raakvlakken liggen tussen hun eigen sectoren en die van andere deelregio's. Er ontstaan samenwerkingen tussen bedrijven dwars door de MRA, omdat kennis, mensen en netwerken elkaar goed weten te vinden en makkelijk binnen de MRA te verplaatsen zijn. We zijn trots op wat we in de MRA gezamenlijk bereiken en wat er in de individuele deelregio's ontstaan is.

De MRA zet zich in om dwarsverbanden te leggen tussen innovatieve sectoren en clusters van de deelregio's. Deze inzet richt zich op verdere verkenning van kansrijke kruisbestuivingen, waarbij de MRA faciliterend kan zijn en de deelregio's initiërend. Bij het selecteren van de mogelijke elkaar versterkende sectoren hebben we gekeken naar de kaart pagina 15. Dit geeft een eerste beeld, maar is zeker nog in ontwikkeling. In dialoog met de deelregio's zien we bijvoorbeeld de volgende kansen op kruisbestuiving, die we in overleg met de deelregio's kunnen verkennen:

- Maak- en onderhoudsindustrie in de IJmond, Tech in Zaanstreek-Waterland en Tech & ICT in Almere-Lelystad. Binnen het brede thema van techniek hebben deze drie deelregio's hun eigen accenten. Er kunnen kruisbestuivingen mogelijk zijn op 'technische oost-west as', bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs.
- Digitalisering/ICT/Tech zijn innovatieve sectoren, clusters en thema's in alle deelregio's. Twee insteken zijn van belang: 1) de MRA zet in op een regio brede tech sector die internationaal meespeelt en heeft 2) belang bij een optimale implementatie in andere innovatieve sectoren, clusters en brede (MKB) bedrijfsleven.
- Tussen Amstelland-Meerlanden en Almere-Lelystad kan een kansrijk dwarsverband liggen op het gebied van zowel logistiek, als Greenport met secundaire agrofood in Almere-Lelystad. In Amstelland-Meerlanden zijn logistiek en 'groen' sectoren en clusters die, vanuit zichzelf en door druk vanuit de omgeving, werken aan nieuwe perspectieven. Almere-Lelystad heeft minder verleden, maar wil pionieren op het gebied van food en hoogwaardige mobiliteit.

VU start Hub, Amsterdam - Too van Velzen

- Zaanstreek Waterland kent van oudsher een sterke en innovatieve bouwsector. Waarbij circulariteit in toenemende mate belangrijk aandachtspunt is. Zuid-Kennemerland en Almere-Lelystad zijn deelregio's die bio based & circulair bouwen als innovatieve sector aanmerken. Mogelijk kunnen de MRA de (circulaire) woningbouwopgave versnellen door de juiste verbindingen te leggen.
- Gezondheid/gezonde leefomgeving zijn belangrijke thema's voor de MRA. Zuid-Kennemerland en Gooi en Vechtstreek benoemen deze sector specifiek. Beide deelregio's beschikken over een waardevol landschap dat bijdraagt een gezonde leefomgeving. Dit biedt mogelijk kansen voor samenwerking, mogelijk ook met het thema food in Zaanstreek-Waterland.
- Zakelijke en financiële dienstverlening is een grote sector in de MRA, maar ook een die op het gebied van innovatie nu nog wat 'onbenoemd' blijft. Terwijl de sector wel bijdraagt aan de kracht van de MRA op gebied van valorisatie, opschaling en internationalisering. Hier kunnen kansen liggen die we willen verkennen.

Actielijn

De partijen binnen de innovatie-ecosystemen in de deelregio's zelf, hebben het beste zicht op eventuele meerwaarde door kruisbestuivingen. Over waar de beste kansen liggen, willen we het gesprek met de betrokken partijen voeren. De deelregio's (gemeenten) kunnen hiervoor het initiatief nemen, waarna deze zelf of met ondersteuning vanuit de MRA de benodigde contacten initiëren.

4.3 Inzet in de deelregio's

Streefbeeld: De gemeentes in de MRA hebben binnen hun EZ beleid specifiek oog voor innovatie. In grotere gemeentes is een beleidsadviseur die innovatie als beleidsterrein in zijn/haar pakket heeft. Innovatie is onderwerp van gesprek in deelregionale overleggen, en we wisselen onderling kennis uit om het lokale beleid te versterken. EZ beleid is gericht op een optimaal vestigingsklimaat voor innovatieve bedrijven. Gemeentes hebben zicht op welke innovatieve bedrijven er in hun regio actief zijn en wat de innovatieve ecosystemen zijn.

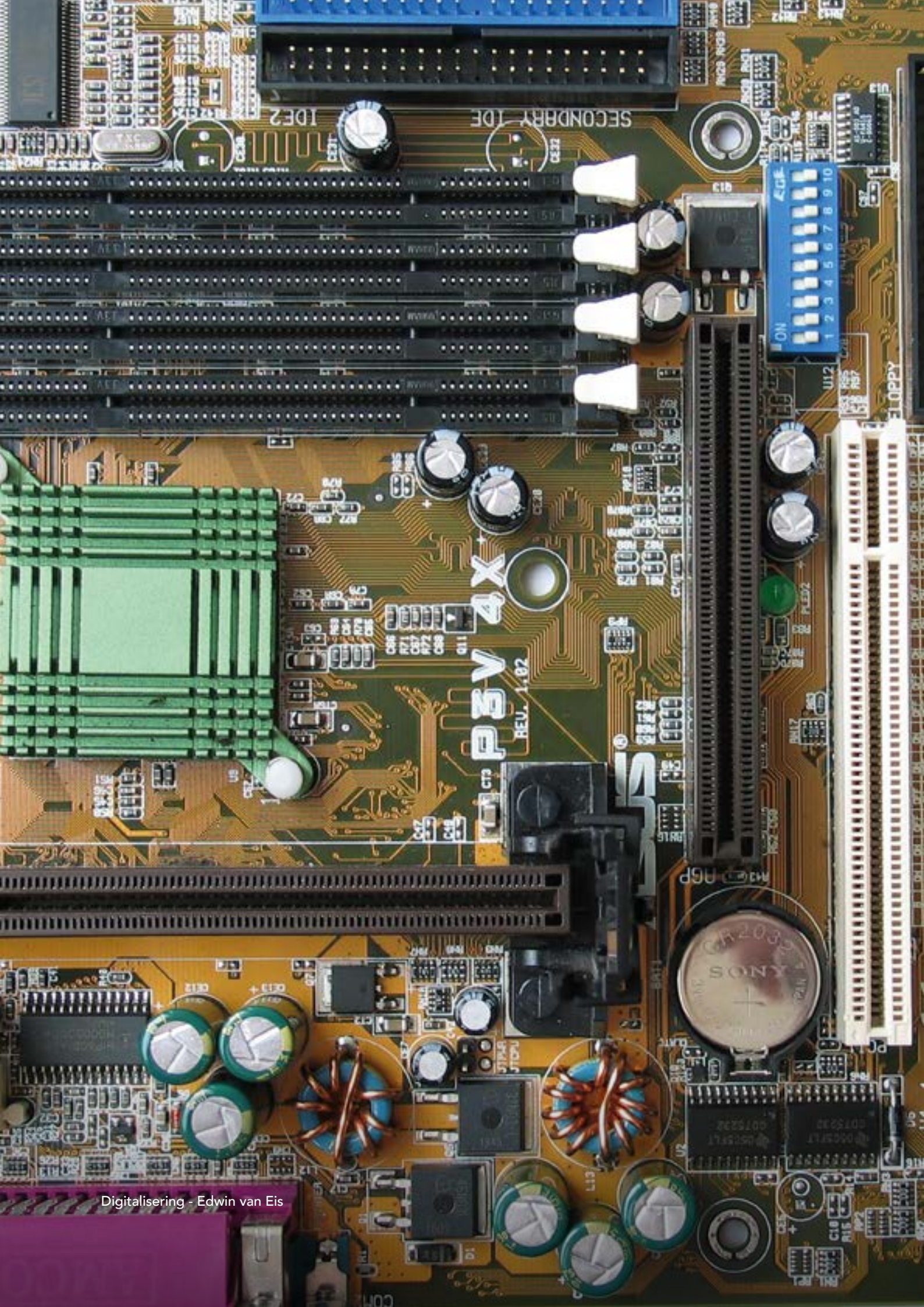
De innovatieve sectoren en clusters in de deelregio's vormen de basis van de innovatiekracht van de MRA. We zien dat er binnen gemeentes en

deelregio's op veel manieren wordt gewerkt aan een goed vestigingsklimaat. Het thema innovatie komt hier op verschillende manieren in terug. Sommige regio's zijn van oudsher al een centrum van innovatie, en op andere plekken is dat nog meer in ontwikkeling.

De verschillende stadia waarin deelregio's en de innovatie-ecosystemen zich bevinden, maken dat er in de deelregio's ook verschillende opgaven liggen om tot versnelling te kunnen komen. Soms is er behoefte aan een eerste verkenning, soms gaat het over doorontwikkeling van ver gevorderde innovatie-ecosystemen. Beide is goed. Het gaat erom te zien dat innovatie in de MRA aandacht verdient en dat we willen leren van elkaar. Van alle genoemde maatregelen waar de deelregio's zelf al mee bezig zijn, wordt het opzetten en verder uitbouwen van helix samenwerkingen verreweg het meest genoemd.

Samenwerken op het gebied van innovatie levert tijd op. Kennis en ervaring kan worden gedeeld en niet elke gemeente hoeft het opnieuw voor zichzelf uit te vinden. Samenwerking op het gebied van innovatie, binnen de deelregio's en binnen de MRA vraagt ook een investering. Gemeenten kunnen binnen hun eigen organisatie, capaciteit en prioriteitsstelling aandacht geven aan innovatie; in ogenschouw nemende dat dit ten goede komt aan lokaal ondernemerschap, verduurzaming, brede welvaart en verdienvermogen voor maatschappelijke voorzieningen op de langere termijn.

Innovatie en concurrentievermogen gaat over de toekomst, van Nederland en van de generaties inwoners van de MRA die nu opgroeien. In veel ranglijsten doen Nederland en de MRA het nu goed. We willen dat dat zo blijft, waar mogelijk nog beter wordt en dat het leidt tot brede welvaart in de MRA, als woon-, werk- en leefomgeving.

5. De deelregio's

We beschrijven de inzet per deelregio, gericht op versterking van de gespecialiseerde clusters binnen de MRA.

5.1 Innovatieprofielen per deelregio

Almere-Lelystad

De steden op het nieuwe land, Almere en Lelystad, groeien de komende jaren fors. Naast meer woningen zijn er ook meer banen en stedelijke voorzieningen nodig. Zodat iedereen hier prettig kan wonen, leren en werken. Nu en straks. Het jonge economische ecosysteem op het nieuwe land biedt daarvoor volop kansen. Met toekomstgerichte bedrijven en kennis kunnen we letterlijk werk maken van transities, voor duurzame, inclusieve steden van de toekomst. En daarmee ook bijdragen aan brede welvaart in de regio en daarbuiten.

Onze ambitie is om de steden op het nieuwe land, regio Almere-Lelystad, op de kaart te zetten als het praktijklaboratorium voor innovatie op het raakvlak van technologie en transities, voor duurzame steden van de toekomst. Als pionier in de ontwikkeling van korte ketens en schakel tussen de Metropoolregio Amsterdam en het ommeland. En als teamplayer in de brede regio. We benutten daartoe onze ruimte voor experiment en onze pioniersgeest, onze unieke centrale ligging in Nederland, de goede internationale bereikbaarheid en ons grote regionale arbeidspotentieel.

In de regio Almere-Lelystad werken we samen aan vijf transities voor stuwende werkgelegenheid en economische ontwikkeling. Hiermee bouwen we voort op de bestaande kwaliteiten en economische potentie van de regio en werken we aan duurzame steden van de toekomst. Het zijn transities die kansen voor innovatie mogelijk maken, te weten:

ICT&Tech, circulaire bouw, duurzaam voedsel, slimme mobiliteit en energie inclusief waterstof.

1. *Ontwikkelen technisch hoger (universitair) onderwijs en onderzoek*

Ambitie: De regio Almere-Lelystad staat internationaal op de kaart als plek voor talenten die willen werken aan duurzame innovatie. We hebben een sterke kennisinfrastructuur op het gebied van Tech & Transitie. Op de kernthema's hebben we een kwalitatief goed en dekkend aanbod van institutioneel onderwijs (opleidingen op mbo, associate degree, bachelor en masterniveau) en onderzoek (practoraat en lectoraat) en ook (semi) commerciële opleidingen en onderzoeksinstituten. In Almere is een technische universiteit gevestigd en is een bruisend studentenleven. Om ons doel te bereiken zetten we in aansluiting op onze uitgangspositie, de kansen en opgaven in op de volgende ontwikkellijnen:

- Schaal en kwaliteit van onderwijs voor Tech & Transitie: versterken opleidingsaanbod van mbo tot universitair, inclusief bedrijfsopleidingen en scholingsaanbod t.b.v. 'leven lang ontwikkelen'
- Toegepast onderzoek op de kernthema's: onderzoek in verbinding met opleidingen en gericht op valorisatie/innovatieve praktijktoepassingen
- Aantrekken van techtalent: inzet van gerichte promotiecampagnes, scholingsfondsen, Traineeships
- Studentenleven: inzet op het brede palet van studentenvoorzieningen

2. *Ontwikkelen innovatiedistricten in samenhangend regionaal netwerk*

Ambitie: De regio Almere-Lelystad staat met een samenhangend netwerk van innovatiedistricten en fieldlabs bekend als hét nationale praktijklaboratorium van Nederland op het gebied van technologie en transities. In de innovatie-

Green Innovation Hub - Maarten Feenstra (Almere City Marketing)

districten komen kennis en ondernemerschap samen. Het zijn gebieden met een eigen identiteit en focus, die brede bekendheid genieten en zijn ingebed in een regionaal netwerk van innovatiedistricten. Met fieldlabs wordt het in de praktijk toepassen en opschalen van innovaties mogelijk gemaakt. Ze zijn daarmee echte showcases en hebben (inter)nationale aantrekkingskracht. Om ons doel te bereiken zetten we in aansluiting op onze uitgangspositie, de kansen en opgaven in op de volgende ontwikkellijnen:

- Innovatiedistrict-ontwikkeling: Zuidoever Weerwater, Centrum Almere
- Fieldlabs: op de kernthema's van de Groeiagenda Nieuw Land waaronder fieldlab gericht op Elektrisch Vliegen (Lelystad Innovation Airport Area) en Living Labs rond bio based en circulair bouwen 'Almere Pampus' en 'Lelystad Zuiderhage'.
- Samenhangend en elkaar versterkend netwerk van innovatiedistricten en fieldlabs in regio Almere-Lelystad en de verdere regio.

3. Ontwikkelen van netwerken & clusters

Ambitie: Op de transities (ICT&Tech, Energie, Circulaire Bouw, Slimme Mobiliteit en Duurzaam voedsel) hebben we goed functionerende helix samenwerking en een sterk regionaal en (inter) nationaal netwerk. Met gerichte acquisitie wordt continu gewerkt aan het verder versterken van de clusters op de transities. Er zijn regelmatig inspirerende bijeenkomsten waar de regionale spelers samenkomen en elkaar ontmoeten. Ook worden er activiteiten georganiseerd die (inter) nationale aantrekkingskracht hebben. Met onze netwerkpartners nemen we geregeld deel aan internationale beurzen en handelsmissies.

Wat hebben we nodig?

Om ons doel te bereiken, zetten we in aansluiting op onze uitgangspositie, de kansen en opgaven in op de volgende ontwikkellijnen, waarin we graag gesteund worden:

- Gerichte netwerk- en clusterontwikkeling op de transities – met ook verbinding tussen de transities
- Verbinding en samenhang tussen de versnellers Kennis & Talent, Ondernemerschap, Innovatiedistricten & Fieldlabs en Marketing
- Verankering in nationale netwerken en internationalisering

Innovatieprofiel Almere-Lelystad

Innovatieve sectoren/ clusters	Hotspots en projecten	Deelname programma's	Mogelijke kruisbestuivingen
Kernthema's Groeiagenda Almere-Lelystad: - Bouw - Energie - Voedsel - Mobiliteit - ICT & Tech	In wording: - Innovatiedistricten waar kennis en ondernemerschap samenkomen. Met Fieldlabs voor toepassingen en opschaling: - Innovatiedistrict-ontwikkeling Zuidoever Weerwater, Centrum Almere - Fieldlabs kernthema's Groeiagenda waaronder fieldlab elektrisch vliegen+ Living Lab Almere Pampus gericht op stad van de toekomst en living lab Zuiderhage bio based circulair bouwen - Toewerken naar netwerk innovatie-districten en fieldlabs regio Almere-Lelystad	- Rijk en regio hebben voor de groei van Almere een Toekomstvast Investeringspakket (TVIP). Regio Deal 'Tech talent voor Transitie' hoort daarbij - In aanvulling hierop wordt voor de Groeiagenda een investeringsagenda en financieringsstrategie uitgewerkt - Horizon Flevoland heeft programma's voor start-ups/scale-ups m.n. op gebied van digitalisering en verduurzaming	Zuid-Kennemerland - Toegepaste innovatie m.b.t. Duurzame en circulaire economie (waaronder Bouwlab C-district) IJmond - Excellente maak- en onderhouds-industrie - Maakindustrie die van 'smart industries' naar 'smart energy' gaat Amstelland-Meerlanden - Op termijn smartification Logistiek en Duurzame luchtvaart

Amstelland-Meerlanden

Door de uitstekende ligging en goede verbondenheid is de regio Amstelland-Meerlanden (AM) een krachtige economische motor binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Met een aandeel van 20,1 procent in het bruto regionaal product en 18,9 procent in de totale werkgelegenheid van de MRA (EVMRA2024) is de AM regio een sterke motor in de MRA. De regio AM ligt gunstig ten opzichte van de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag en de regio's Utrecht en Leiden. Ook Europese economische kerngebieden als Londen, Antwerpen, het Ruhrgebied en het overige Duitse achterland, zijn uitstekend te bereiken. Daarnaast zijn ook de digitale verbindingen zeer goed, met onder andere de nabijheid van de drie hyperconnectiviteitshubs Amsterdam Zuidoost, Schiphol-Rijk en Amsterdam Science Park.

Twee economische ecosystemen kenmerken de huidige economische structuur van de Amstelland-Meerlanden regio:

1. Transport, logistiek en handel (inclusief sierteelt/Greenport)
2. Zakelijke, financiële en ICT-dienstverlening

De AM regio zet, binnen deze twee ecosystemen, in op drie vestigingsfactoren:

Vestigingsfactor 1: fysieke bedrijfsomgeving

- Voldoende en een kwalitatief passend aanbod van toekomstbestendige en duurzame werklocaties: gemengde kantoorgebieden, informele werkmilieus en monofunctionele bedrijventerreinen met voldoende beschikbare (lokaal opgewekte hernieuwbare) energie.
- Aansluiting bij de actuele marktvraag – en aandacht voor de connectie tussen wonen en werken.

Vestigingsfactor 2: werkgelegenheid en arbeidsmarkt

- Aandacht voor kwalitatieve en toekomstbestendige arbeidsmarkt
- Verbindingen leggen tussen (internationale) werknemers en opleidingsinstituten
- Aandacht voor huisvesting internationale medewerkers

Vestigingsfactor 3: fysieke en digitale bereikbaarheid

- Verbeteren van de fysieke bereikbaarheid van werklocaties met OV, auto en fiets met daarbij ook aandacht voor alle verbindingen van en naar de MRA regio voor aangrenzende regio's: toekomstbestendig & duurzaam mobiliteitssysteem
- OV-verbinding Amsterdam-Haarlemmermeer (voorheen: Noord-Zuidlijn), & behoud van NS stations Diemen-Zuid en Duivendrecht
- Aanleg Amsteltram met haltes bij bedrijventerreinen Amstelveen Zuid (BTAZ) en Uithoorn (geopend sinds zomer 2024)
- Digitaal goed ontsloten regio; duurzame connectiviteit
- Sturing op de vestiging van datacenters; selectief op een aantal plekken

Binnen de sierteeltsector speelt de helix samenwerking Greenport Aalsmeer (Aalsmeer, Amstelveen, Haarlemmermeer en Uithoorn in Noord-Holland) een belangrijke rol. De focus voor innovatie ligt in de sierteeltsector op de energietransitie, circulaire economie, smart farming, robotisering, digitalisering, duurzame teelt en campusontwikkeling. De helix samenwerking van Amsterdam Logistics werkt samen aan een slimme en schone logistiek met innovatieve oplossingen voor een toekomstbestendige logistiek in de MRA, rondom de Greenport Aalsmeer, Schiphol en de Port of Amsterdam.

De gemeente Haarlemmermeer behoort tot de top vijf meest innovatieve gemeenten van Nederland, met 3,1% van de bedrijven als innovatief, wat neerkomt op meer dan 700 bedrijven (Innovatiespotter, 2024). Haarlemmermeer richt zich met de Economische Koers (2024) op zes focussectoren, waaronder ICT & Tech, Logistiek, Life Science & Health en Specialistische Zakelijke Dienstverlening. De gemeente bouwt voort op bestaande sectoren en stimuleert innovatie door een sterk vestigingsklimaat te behouden. Haarlemmermeer zet zich onder andere in op excellente digitale connectiviteit (glasvezelnetwerk), voldoende netcapaciteit en behoud van kennisintensieve bedrijven. Naast bovengenoemde drie focussectoren worden ook Groothandel & Consumer Goods en Energie & Grondstoffen onderzocht, waarbij ondernemingen en ontwikkelmogelijkheden in kaart worden gebracht. Ook wordt ingezet op het verbinden van de bouw- en technieksectoren met een mbo-campus. Verder onderzoekt Haarlemmermeer de behoefte aan een ICT-campus en de mogelijke ontwikkeling van een fysieke campuslocatie.

Wat hebben we nodig?

- Als AM sluiten we graag aan bij de brede maatregelen voor ondernemerschap en kapitaal, zoals benoemd in hoofdstuk 4. Voor het innovatieve bedrijfsleven is het van belang om goed inzicht te hebben in het aanbod van financieringsmogelijkheden, dat is niet altijd duidelijk. Een routekaart is daarvoor goed middel. Daarnaast ervaren bedrijven, waaronder start-ups, in AM uitdagingen met het vinden van betaalbare huisvesting. Bij nieuwe bedrijfshuisvesting is bovendien vaak sprake van een onrendabele top, wat de vestigingsmogelijkheden verder beperkt. Het is daarom goed om de financiële mogelijkheden in beeld te brengen.
- In AM streven we naar een beter inzicht in de arbeidsmarkt en een versterking van de helix samenwerking. We willen onder andere de verbinding tussen werknemers, bedrijven en opleidingen versterken. In meerdere gemeenten loopt het succesvolle programma 'Zaai' voor startende ondernemers. Dit programma willen we verder ontwikkelen, met een focus op het stimuleren, opleiden en coachen van start-ups en ondernemers. De helix-samenwerking Greenport Aalsmeer zet zich in om het tekort aan instroom van goed opgeleide werknemers te verkleinen en de aansluiting tussen bedrijfsleven en onderwijs te verbeteren. Verder zetten we in op onderwijs en het verbinden van de matching in de bouw- en technieksectoren door middel van een mbo-campus.
- De deelregio AM is een belangrijke economische motor binnen de MRA en Nederland, niet alleen vanwege de centrale ligging en goede bereikbaarheid, maar vooral door de sterke sectoren, innovatieve bedrijven en strategische infrastructuur. Maar we moeten -letterlijk- niet gaan stilstaan. Belangenbehartiging gericht op de OV-verbinding noord/zuidlijn en het behoud van de stations Duivendrecht en Diemen-Zuid blijft nodig.
- Voor een sterke digitale bereikbaarheid is het cruciaal om netcongestie aan te pakken. Een gezamenlijke lobby om dit probleem op te lossen is daarom van groot belang. Daarnaast is afstemming en beleidsontwikkeling van de digitale infrastructuur, waaronder datacenterbeleid, noodzakelijk. Een stabiel en toekomstbestendig energienetwerk is essentieel om nieuwe technologieën en innovaties te ondersteunen, waardoor de regio haar concurrentiepositie kan behouden en versterken. Het oplossen van netcongestie is dan ook niet alleen noodzakelijk voor de huidige economie, maar ook voor toekomstbestendige economische ontwikkeling.
- We willen ook meer inzicht krijgen op de identiteit en profilering van onze werklocaties. Haarlemmermeer heeft daarvoor inmiddels een ruimtelijke economische uitwerking van de werklocaties opgezet en Uithoorn heeft een Bouwsteen Werklocaties opgesteld. We kunnen ondersteuning gebruiken in het ontwikkelen van werklocaties tot campus, zowel voor de sierteelt/greenport als andere sectoren als ICT. Het gaat daarbij onder andere om het in kaart brengen hoe we verschillende partijen aan boord krijgen betreft campussen en tevens campusinitiatieven combineren met onderwijs, stage en broedplaats (start-ups) om beter aan te slaan op de huidige markt en instroom van jongeren naar de formele werksfeer. Ook hebben we behoefte aan een fonds of lobby om deze samenwerking te bevorderen d.m.v. financiering of richtlijnen.
- Als deelregio gaan we in gesprek met partners in de regio als Amsterdam Economic Board (AEB), Rom InWest, Greenport Aalsmeer, maar ook met lokale ondernemersverenigingen over innovatiekracht met maatschappelijke impact. Doel van deze gesprekken is meer inzicht uit de markt en de markt ook zeggenschap geven over positionering van het toekomstig economisch profiel van AM. Ook hebben we behoefte om gezamenlijk in kaart te brengen van de grootste huidige innovatie ontwikkelingen van bepaalde industrieën.

Innovatieprofiel Amstelland-Meerlanden

Innovatieve sectoren/ clusters	Hotspots en projecten	Deelname programma's	Mogelijke kruisbestuivingen
Transport, logistiek en handel, inclusief sierteelt/Greenport - Greenport Aalsmeer bewezen helix samenwerking - Digitaal ecosysteem Royal Flora Holland - Uitdagingen m.b.t. verduurzaming, energietransitie; netcongestie; logistiek; onderwijs-arbeidsmarkt, stikstof/milieu	- Greenport Aalsmeer - AMS-IX internetknooppunt (oa Schiphol-Rijk) - City Logistics Innovation Campus (CLIC) in ontwikkeling te Lijnden - Schiphol Trade Park/ Energyhub - Geluidsadaptief bouwen (NOVEX Schiphol)	Greenport Aalsmeer: - Greenchain NH: gehonoreerde Groeifondsaanvraag (Katapult) i.s.m. Greenport Noord-Holland Noord en breed netwerk van helix partijen Aanvraag Regiodeal Brede Welvaart sierteeltregio's: - I.s.m. 14 gemeenten en 3 greenportregio's Aalsmeer, Boskoop en Duin- en Bollenstreek. Brede helix ondersteuning van de aanvraag.	Flevoland: - Logistiek Amsterdam: - Tech en AI - Greencampus - Health and Innovation District Noord-Holland Noord: - Greenport NHN Zuid-Holland: - Bio Science Park Leiden (LS&H) - Greenport Westland, - Greenport Duin- en Bollenstreek, Greenport Boskoop (Rijnland)
Zakelijke/financiële dienstverlening/ICT - Grootste concentratie, naast Amsterdam - Haarlemmermeer in top 5 meest innovatieve gemeenten NL - Sector heeft geen behoefte aan helix samenwerking		Logistiek: Amsterdam Logistics: slimme en schone logistiek, programma met 11 deelnemers: o.a. Schiphol, Port of Amsterdam, Royal Flora Holland, Greenport Aalsmeer, VRA, MRA.	IJmond: - Duurzaamheidscampus - Tuinbouw Heemskerk Zuid-Kennemerland: - duurzame circulaire economie
Life, science & Health (LS&H)			

Electrisch laden, Amsterdam

Amsterdam

Amsterdam is een solidaire stad. Open, gastvrij en innovatief, een stad die mensen de ruimte geeft zich te ontwikkelen. Dit maakt de stad voor veel mensen een aantrekkelijke plek om te wonen en te werken. De afgelopen decennia heeft Amsterdam zich ontwikkeld tot een echte kennisstad. Er studeren ruim 125.000 studenten aan de universiteiten en hogescholen en ook nog eens 39.000 studenten in het middelbaar beroepsonderwijs. Het onderwijs, onderzoek en de toepassing daarvan spelen een belangrijke rol in het succes van Amsterdam als kennisstad. Bedrijven worden aangetrokken door de vele en diverse mensen in de stad. Omgekeerd trekken deze bedrijven weer nieuwe mensen aan. Zo vormt de stad vandaag de dag het centrum van de kenniseconomie.

De ontwikkeling van Amsterdam tot kennisstad heeft historische wortels. De stad is door de eeuwen heen een centrum van handel, wetenschap, kunst en cultuur gebleven. Een plek waar veel verschillende mensen uit de wereld naar toe trokken omdat de stad mogelijkheden tot innovatie bood. Maar de aantrekkingskracht van de stad is geen gegeven. Daar moet voortdurend aan gewerkt worden.

Universiteiten en hogescholen richten zich steeds meer op de maatschappelijke impact van onderzoek en onderwijs. Daarom zoeken ze steeds nadrukkelijker de verbinding met de stad. Bovendien zijn er steeds meer bedrijven die impact willen maken en zich richten op de opgaven van de toekomst. Ook veel talent vanuit het middelbaar beroepsonderwijs komt bij deze bedrijven terecht. De kennisinstellingen en ook veel bedrijven clusteren in de kenniskwartieren in de stad.

Om de krachten van deze innovatieve ecosystemen te versterken en daarmee de impact te vergroten worden deze gebieden verder ontwikkeld tot innovatiedistricten. Zo worden ze meer onderdeel van de stad, aantrekkelijk voor talent en vormen ze de ideale voedingsbodem voor innovatie.

Innovatiedistricten dragen bij aan het innovatievermogen van Amsterdam. Nieuwe ideeën zijn hard nodig om maatschappelijke uitdagingen aan te gaan. Uitdagingen zoals klimaatverandering, de energietransitie en groeiende ongelijkheid vragen om nieuwe producten en manieren van werken. Innovatie is geen doel op zich, maar wel een noodzakelijk middel om de ambities te kunnen behalen. Daarom is de impact van innovatiedistricten op de stad en regio van groot belang. Zo werkt Amsterdam aan

een innovatieve en veerkrachtige economie met kansen voor iedereen.

De innovatiedistricten zijn:

- Amsterdam Science Park
- Kenniskwartier/Innovation District Zuidas
- Amsterdam Life Sciences District
- Universiteitskwartier
- Amstelcampus en Knowledge Mile
- Roeterseilandcampus
- Marineterrein
- Schinkelkwartier met Plantijn en Nieuwe Meer

De eerste drie districten, Amsterdam Science Park, Kenniskwartier Zuidas en het Amsterdam Life Sciences District, zijn de grote kenniskwartieren in de stad. In deze gebieden werken kennisinstellingen en het bedrijfsleven al veel samen. De voorwaarden in deze gebieden zijn er om uit te groeien tot een toonaangevend innovatiedistrict.

Naast de kenniskwartieren bieden ook de campussen in het centrum van de stad kansen om zich te ontwikkelen tot innovatiedistricten. De campussen in het centrum zijn de Amstelcampus van de HvA aan de Knowledge Mile, het

Universiteitskwartier en de Roeterseilandcampus van de UvA. Daarnaast zijn er een aantal gebieden in de stad met een sterk ecosysteem. Omdat deze gebieden de komende jaren ontwikkeld worden hebben ze potentie om uit te groeien tot innovatiedistrict. Dit zijn het Marineterrein en het Schinkelkwartier met de clusters Plantijn en Nieuwe Meer.

Globaal kunnen we de volgende sterke ecosystemen onderscheiden:

- 3 thematische ecosystemen:
 - Life Science & Health
 - Duurzaamheid en Techniek
 - Data Science en Deep Tech
- 2 doorsnijdende ecosystemen:
 - A.I
 - Sociale Wetenschappen

Wat hebben we nodig?

Amsterdam is momenteel bezig met een diepgaand onderzoek naar de beste manier om zich als stad te positioneren en wat daarvoor nodig is. Als dit onderzoek is afgerond kan hier meer over gedeeld worden.

Innovatieprofiel Amsterdam

Innovatieve sectoren/ clusters	Hotspots en projecten	Deelname programma's	Mogelijke kruisbestuivingen
3 thematische ecosystemen: LS&H, Verduurzaming & techniek en Data Science en Deep Tech	• 9 bestaande innovatiegebieden/ 'innovatiedistricten • Mbo-clusters • Innovatielabs (groot aantal aanwezig)	• Netwerk Kennissteden Nederland (NKN)	• HvA Techniek werkt met verschillende bedrijven in bijv. de IJmond en Zaanstreek-Waterland rond verduurzaming en optimaliseren • Van Gendthallen en Holland Composites in Lelystad • (e)sports & tech campus & Novocollege met Mediacollege en Deep Tech • Mediacollege en Universiteitskwartier hebben lopende contacten met Beeld en Geluid, o.a. XR-lab • Etc, etc.
2 doorsnijdende ecosystemen: AI en Social Transformation			

Mediacampus, Hilversum - Michiel Wijnbergh

Gooi- en Vechtstreek

Regio Gooi en Vecht heeft een onderscheidend economisch profiel met als specialisatie in eerste plaats Media (Tech) & ICT en op de tweede plaats gezondheid.

Media(Tech) & ICT

De regio met als zwaartepunt Hilversum Mediastad, heeft landelijk en internationaal een zeer herkenbaar en waardevol economisch profiel dat we willen behouden en versterken.

De transitie van de mediasector gaat razendsnel door technologische veranderingen en is disruptief. Er is sprake van een digitale revolutie in het gebruik van AI, immersieve technologie en data. Dit heeft grote effecten op de gehele productieketen van de media en daarmee op de verdienmodellen van mediabedrijven. De noodzaak tot innovatie van de sector is groter dan ooit en vraagt om een gezamenlijke inspanning.

Hilversum vernieuwt zich van klassieke Mediastad tot een dynamische, toekomstgerichte media(tech) hub waar creativiteit, technologie en samenwerking centraal staan. Een ontmoetingsplek voor talent en bedrijven, waar baanbrekende mediatoepassingen

ontstaan. Hilversum transformeert zo naar Mediastad 2.0: een (internationaal) erkend centrum voor media-innovatie, technologie en digitaal vertrouwen. De stad bouwt voort op haar sterke (internationale) positie in onder meer formatontwikkeling en biedt ruimte aan nieuwe mediabedrijven en kennisinstellingen, met het Media Park als centrale locatie naast bestaande clusters van mediabedrijven in de stad.

Een toekomstbestendige mediasector vereist continue innovatie. Het Media Park ontwikkelt zich tot een dynamische Media Campus, waar jong talent, start-ups en gevestigde bedrijven samenwerken aan baanbrekende media-toepassingen. Samen met de eigenaren en gebruikers van het Media Park wordt een gebiedsagenda opgesteld waarin de randvoorwaarden worden bepaald die nodig zijn om deze Campusontwikkeling mogelijk te maken.

Ook op andere plekken in de stad en regio is er ruimte voor de toepassing van media-innovatie. De regio wordt zo de spil van een digitaal ecosysteem, waarin technologie, creativiteit en mensen centraal staan. Dit wordt dé plek waar

innovatieve toepassingen van technologie bedacht, gedeeld en gevierd worden. Het is dus niet zozeer de plek waar de technologie zelf ontwikkeld wordt, dat gebeurt op wereldniveau door de "Big Tech" bedrijven.

Een krachtige mediasector vormt niet alleen een economische basis, maar draagt ook bij aan een gezonde digitale samenleving. Het belang van autonome, pluriforme journalistiek wordt met de dag duidelijker. Kennisontwikkeling op dit vlak is essentieel. Daarvoor is een samenwerking opgezet tussen bedrijven en kennisinstellingen die rond het thema vertrouwen bouwt aan de noodzakelijk kennisontwikkeling op dit vlak (THETA).

Zeker in deze tijd van digitale transitie is talentontwikkeling en leven lang ontwikkelen meer dan ooit een must. Diverse initiatieven zijn hiervoor opgestart; OASIS, een samenwerkingsverband van 6 grafische lycea en een dertigtal mediabedrijven zetten in op praktijkgerichte kennisontwikkeling rond immersieve technologie. Diverse organisaties zijn actief rond het thema: The Media Ahead, met een jaarprogrammering waar (online) community building, themasessies en challenges worden opgezet rond de innovatie-thema's met (jonge) getalenteerde creatieve makers. Er wordt een start-up/ scale-up programma opgezet voor (jonge) bedrijven in de media inclusief een broedplaats/ hub locatie om de vernieuwing in de sector aan te jagen.

Sinds een jaar is een campusorganisatie (MCNL) actief om de samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen aan te jagen via een HCA en innovatie agenda. Deze pré competitieve samenwerking is essentieel om een gezonde media industrie te behouden.

Wat hebben we nodig?

De digitale transitie gaat met een enorme snelheid. Dat vraagt om een acute pro-actieve inzet. Hiervoor is nodig:

- *(Pré) competitieve samenwerking organiseren*
Samenwerking en netwerkvorming gaat niet vanzelf. Het opbouwen en uitbouwen van de media2.0 community vraagt veel inzet. Tegelijkertijd is de noodzaak tot versterking van de samenwerking tussen en met kennisinstellingen ook een kwestie van capaciteit beschikbaar krijgen om dit te organiseren. Doorontwikkeling van de campusorganisatie is hiervoor onontbeerlijk. Dat vraagt ook om continuïteit in overheidsfinanciering.
- *Innovatie aanjagen*
Innovatie aanjagen vraagt om het wegnemen van drempels die (jonge) bedrijven tegenkomen.

Dat betekent organiseren van laagdrempelige hubs/ labs/werkplaatsen, het creëren van broedplaatsomgeving, het opzetten van start-up programma's en startprojectfinanciering. Dit zal beschikbaar moeten komen door inzet en budgetten van de diverse partijen, waaronder de overheid. De laatste heeft met name een rol vanuit het maatschappelijk belang dat deze sector heeft voor Nederland.

- *Lobbykracht organiseren*

Het belang van een onafhankelijke media sector wordt nog te weinig onderkend. Dat in een periode waarin, helaas de geopolitieke ontwikkelingen meer dan ooit laten zien dat de macht van big-tech partijen, discussies over fake news en filterbubbling onze democratische waarden en samenleving onder druk zetten. Daar ligt een belang groter dan die van de regio, groter dan die van de MRA en op zijn minst op landelijk niveau. Het organiseren van draagvlak en commitment ook op landelijk niveau vraagt een gezamenlijke lobby inzet. Ook bij deze transitie naar nieuwe media en voldoende middelen en menskracht.

Gezondheid

Gezondheids- en welzijnszorg is de grootste sector in de regio Gooi en Vecht met o.a. een groot en innovatief regionaal ziekenhuis. Deze sector heeft een maatschappelijke impact en is significant voor de lokale werkgelegenheid. We willen allemaal zeker zijn van passende en betaalbare zorg.

Tegelijkertijd zien we een toenemende vraag naar zorg en personeelstekort. Met elkaar zetten we ons onder meer in voor preventie en gezondheid, nog meer verbinding en samenwerking, een betere aansluiting van het onderwijs en de arbeidsmarkt, ruimte voor zorg, gezondheid en sport. Innovatie is hierbij essentieel om deze uitdagingen aan te kunnen.

De inzet op innovatie binnen gezondheid ziet er als volgt uit:

- Verschillende partijen in de zorgsector met elkaar blijven verbinden en bestaande samenwerkingen versterken.
- De ROM Utrecht staat in nauw contact met innovatieve zorgpartijen en verbindt deze ook weer met elkaar.
- Inzet op betere aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs, talentontwikkeling en projecten.
- Meer ruimte voor zorg, gezondheid en sport op Arenapark/Sportpark, Zonnestraal en Monnikenberg.
- Innovatie stimuleren via EBU, MRA, AEB en Gezond Gooi en regionale projecten zoals Health Innovation School Utrecht.

Innovatieprofiel Gooi en Vechtstreek

Innovatieve sectoren/ clusters	Hotspots en projecten	Deelname programma's	Mogelijke kruisbestuivingen
Media en ICT belangrijkste innovatieve cluster - Zowel t.b.v. veilig data delen als maatschappelijke toepassingen - Daarbinnen AI, Ed-tech, gaming, e-sports - Belangrijke rol in veilig data delen > Datakluis - Zorg ook ten dele innovatief cluster	- Campusontwikkeling op Mediapark – work in progress - Arenapark: hét park voor werken, onderwijs, sport, gezondheid en wonen met internationale allure - Onderwijs al goed vertegenwoordigd (mbo en hbo en samenwerking met universiteiten daarnaast projectmatig	- CIIC groeifonds - Talent innovatie campus MP met provincie - AI hub, media & cultuur - European institute for digital trust - Diverse onderzoekslabs ELSA en IZAI - Media Innovation Hub 5G innovatie lab - Metaverse werkplaats - LAB24 - Amsterdam bezoeken, Holland zien	- T.b.v. Innovatieagenda Media en projecten die hieronder vallen wordt samengewerkt o.m. via ROM Utrecht Region en ook met veel helix partijen uit MRA, Brainport e.a. - Kruisbestuiving met Deep Tech en zorg (Z-Kennemerland) - Voor LLO samenwerking met Utrecht Talent Alliantie (transities arbeidsmarktprojecten). Richt zich o.m. op zorg, digitalisering en (circulaire en duurzame) bouw & techniek) - Utrecht: Hearth of Health - Rom Utrecht
Toerisme Toerisme is ook belangrijke maar geen specifieke innovatie te noemen	Gezondheid irt groenblauwe netwerken: Arenapark/sportpark, Monikkenberg me oa Tergooi, Zonnestraal,		
Onderwijs Samenwerking onderwijs (mbo/hbo op Mediapark, ook samenwerking met universiteiten			

Techport - IJmuiden

IJmond

De IJmond en het Noordzeekanaalgebied hebben een onderscheidend economisch profiel met specialisatie in de haven, techniek en industrie. Het is de thuisbasis van beeldbepalende bedrijven als Tata Steel, maar het kent ook een brede basis van kleinere innovatieve MKB bedrijven die vanuit onze regio een diversiteit aan internationale markten bedienen. Techniek is overal zichtbaar. Door de jarenlange aanwezigheid van de industrie is er bij bedrijven veel technologische kennis aanwezig, hebben we een sterk gespecialiseerde arbeidsmarkt voor technici en kent de regio een breed aanbod van techniekopleidingen. Vanuit deze unieke kracht werken we aan de volgende thema's:

1. Offshore Energy -en Waterstof
2. Sustainable Industry en Smart Energy

Offshore Energy- en Waterstof

De IJmond neemt een sterke positie in binnen de Offshore Energy dankzij haar strategische ligging aan de Noordzee, de aanwezigheid van een goed ontwikkelde haveninfrastructuur en een gespecialiseerd maritiem -en industrieel bedrijfsleven. Door het sterk groeiende cluster vormt IJmond een belangrijk knooppunt voor duurzame energie oplossingen op zee en is het een belangrijke motor voor de energietransitie.

Amsterdam IJmuiden Offshore Ports (AYOP) is het netwerk voor bedrijven actief in de offshore energie sector in Noord-Holland. AYOP zet Noord-Holland op de kaart als het strategische knooppunt voor de offshore energieambities van Nederland. AYOP stimuleert innovaties voor de regio en bevordert strategische samenwerkingen om in te spelen op de ontwikkelingen in de markt, zoals human capital, veiligheid en digitalisering en robotisering. Het positioneert de regio als hoofdstad van de offshore

wind en als dé service haven voor onderhoud en bouw van offshore wind parken. Dat deze aanpak succesvol is blijkt uit de vele bekende offshore windbedrijven die zich de laatste jaren in de haven van IJmuiden hebben gevestigd. De vraag naar (duurzame) energie zal de komende decennia onverminderd groeien, en daarmee ook de rol en betekenis van IJmuiden en het havencluster van Noord-Holland. De inzet is om de relatief jonge en innovatieve sector aan deze regio te binden. De ontwikkeling van de Energiehaven is belangrijk om de sterke groei van de sector te kunnen accommoderen.

Sustainable Industry en Smart Energy

De regio IJmond kent een sterke industriële basis en speelt een sleutelrol in de Nederlandse maak- en onderhoudsindustrie. De combinatie van vakmanschap, technische kennis en innovatiekracht zorgt ervoor dat de regio niet alleen economisch van groot belang is, maar ook vooroploopt in de vernieuwing en verduurzaming van industriële processen. Hierdoor is de IJmond een cruciale speler in de industriële transitie naar een schonere en circulaire economie.

Techport is het ecosysteem van de maak- en onderhoudsindustrie. Techport is de netwerkorganisatie die partijen uit het ecosysteem samenbrengt, kennisdeling faciliteert en samenwerkingen initieert. Door het benutten van de unieke potentie van het ecosysteem, maakt Techport hét verschil in de versnelling van een aantal grote transitie in de industrie.

De belangrijkste en meest relevante ontwikkeling voor de komende jaren is de energietransitie. De industrie moet onder druk van de politiek versneld schoon en duurzaam gaan produceren als oplossing voor de klimaatopgave en

volksgezondheid. Tegelijkertijd vindt binnen de industrie een revolutie plaats op gebied van automatisering en digitalisering. Ook dit vraagt van bedrijven om productie -en onderhoudsprocessen anders in te gaan richten. Er zal de komende jaren veel moeten veranderen. Dit is uitdagend, maar zal ook een stuwend effect hebben op innovatie, ondernemerschap en vakmanschap in de hele keten.

Techport gaat een belangrijke rol van betekenis spelen in het versnellen van de transitie, door gezamenlijke kennisontwikkeling -en uitwisseling te stimuleren. Het is daarom noodzakelijk dat Techport zich als netwerk verder ontwikkelt en ook een plek biedt waar ontmoeting en samenwerking kan plaatsvinden. Het Fieldlab Smart Maintenance is hét voorbeeld dat samenwerken op locatie werkt om open-innovatie en contextgericht (beroeps) onderwijs succesvol in samenhang vorm te geven. Deze vorm van samenwerking levert zichtbaar resultaat, speelt in op de behoefte bij betrokkenen en draagt bij aan de landelijke uitstraling van Techport.

Voor de komende jaren is het de ambitie om deze aanpak te verbreden van Smart Industry naar Smart Energy. Het doel is meerdere 'use cases' te formeren op gebied van energiereductie en het

verminderen van emissies zoals geluid en fijnstof. Voor de doorontwikkeling van Techport is de realisatie van Techport Innovation Centre (TPIC) de volgende logische stap. Het TPIC wordt de campus waar bedrijfsleven en onderwijs elkaar kunnen ontmoeten en kunnen samenwerken aan duurzame innovaties en slimme technologische toepassingen. Deze doorontwikkeling van Techport biedt grote kansen om nieuwe partijen aan ons te verbinden die het netwerk verbreden en het ecosysteem verrijken. Zo werken we met elkaar om de eerste groene industriezone van Nederland te worden.

Wat hebben we nodig?

Samenwerking ontstaat niet vanzelf, maar is een resultaat van gerichte, langdurige inzet op het tot stand brengen van 'verbindingen'. Dit geldt voor elke fase van de ecosysteemontwikkeling. De inzet van de IJmond is om de bedrijfsnetwerken blijvend te versterken en deze te activeren rondom de gedeelde (innovatie)agenda's. Hierbij is het belangrijk dat ook belangrijke partijen van buiten de regio zich meer aan de inspanningen van de regio gaan verbinden. Het bovenlokaal uitdragen van het innovatieprofiel kan hier aan bijdragen. Ook in lobby liggen kansen om op MRA-niveau meer samen op te trekken in het uitdragen van het innovatieklimaat.

Innovatieprofiel IJmond

Innovatieve sectoren/ clusters	Hotspots en projecten	Deelname programma's	Mogelijke kruisbestuivingen
Excellente maak- en onderhoudsindustrie in IJmond als slimme werkplaats MRA - Maakindustrie die van 'smart industries' naar 'smart energy' gaat - Via innovaties en benutten ICT/big data	Energiehaven - Nieuwe haven voor zeewindactiviteiten op zee - Samenwerking Velsen, Tata Steel, Zeehaven IJmuiden, Port of Amsterdam, I&W, provincie NH	Diverse programma's. IJmond is en blijft een plek waar (technische) 'hoofden en handen' nodig zijn, ook en met name in het mbo, o.a: - Techport - AYOP	Zaanstreek-Waterland - Duurzame/circulaire maakindustrie Zuid-Kennemerland en Gooi en Vechtstreek - Gezondheid: Beverwijk Brandwonden-centrum, Heliomare Wijk aan Zee
Offshore wind- en waterstofcluster; NZKG als eerste groene industriezone van Nederland - Bouw en onderhoud windmolenparken zee - Transfer via netwerk en transformatoren - Elektrolyse op basis van duurzame energie - Doorvoer achterland via terminals/ schepen	- Gepaard met gebiedsinvesteringen voor verbeteren leefomgeving en versterken regionale economie IJmond - Innovatieve en duurzame tuinbouw Heemskerk met o.a. geothermie Floricultura - Techport Innovation Center (TPIC)		Amsterdam - Tech en AI Amstelland-Meerlanden - Greenport Aalsmeer

Fieldlab robotica Techlands, Zaandam

Zaanstreek-Waterland

Zaanstreek-Waterland: Hollandser dan Hollands. Deze regio heeft een lange traditie in de industrie en het midden- en kleinbedrijf. In de regio liggen de oudste bedrijventerreinen van Europa. De bedrijvigheid heeft zich door de eeuwen heen, iedere keer weer, opnieuw blijven uitvinden. Een regio met een sterke traditie van ondernemerschap en maakindustrie zoals in de food sector, de bouwsector en toerisme.

Vanuit onze unieke kracht is de focus gericht op 3 sectoren. De foodsector is van oudsher sterk vertegenwoordigd in Zaanstad, de Zaanstreek en in de regio Waterland; in de Beemster werkt de agrarische sector aan innovaties, waardoor er steeds meer kansen ontstaan. De bouwsector is belangrijk in onze regio en werkt aan meer duurzaamheid, circulariteit en meer gebruik van hout. Ook hier liggen kansen om verbinding met de landbouw te versterken (productie van duurzame bouwmaterialen) en sluit aan op de Green Deal. De toeristische sector kent drie trekpleisters van wereldfaam (Edam-Volendam, Marken en de Zaanse Schans) en een trekpleister van nationale allure (Beemster Werelderfgoed). Ook in deze sector zien we innovatiepotentieel, zeker in combinatie met de dynamiek in Amsterdam en in cross-overs met andere sectoren.

Bestaande en te ontwikkelen innovatie-ecosystemen
Uit onderzoek van de Erasmus Universiteit blijkt dat in Zaanstreek-Waterland nu twee sterke innovatieve ecosystemen aanwezig zijn:

1. Techlands en
2. E-sports techcampus

Techlands is een ecosysteem van maak-, proces-, onderhoudsindustrie. Techlands is een techniek-brede samenwerking tussen opleiders, bedrijven en

overheid in en rond Zaanstreek-Waterland. Waar ondernemers en knappe koppen al in de 17e eeuw technische oplossingen bedachten voor slimmere productiemethoden, maatschappelijke problemen en actuele marktvragen. Bij Techlands gebeurt dat nog steeds.

Techlands ontwikkelt zich de komende periode tot een Hybride Techniek Centrum, een centrum voor leren, werken en innoveren in de techniek. Hiermee geven onderwijs, bedrijven en overheid antwoord op de toenemende en snel veranderende vraag vanuit het bedrijfsleven. De grote transities (energietransitie, digitale transitie en de eiwit-transitie) zijn bepalend voor deze veranderende vraag en op deze wijze kan innovatie een belangrijke bijdrage leveren aan de Brede Welvaart.

In en om de Esports Tech Campus in Purmerend zijn verschillende tech-bedrijven gevestigd die zich richten op applicatie, hard- en software ontwikkeling. Doel is om Esports, gaming en gamification als magneet voor talent te gebruiken, om op te leiden door middel van Gaming en gamification, en om pilots voor het brede onderwijs (vo, vmbo, mbo, hbo en wo), ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheid te ontwikkelen.

Belangrijk is ook dat het regionale MKB de vruchten plukt van de innovaties die beide ecosystemen realiseren. Ook is het belangrijk de blik naar buiten gericht te houden. Samen met Techport uit de IJmond is er sprake van een sterk technologische basis boven het Noordzeekanaalgebied. Naast de verdere uitbouw van Techlands doet Zaanstad momenteel, samen met ROM InWest onderzoek naar de kansrijkheid van een derde innovatief ecosysteem voor de eiwittransitie. Hierbij wordt vooral gezocht naar de toepassing van innovaties bij

het MKB of versterking van het MKB met start-ups en sluit perfect aan op de sterke positie van de regio in food.

Ambities

Voor de komende jaren is het onze ambitie om de twee bestaande techcampussen in sterkere samenhang verder uit te bouwen en een nieuw regionaal innovatiedistrict food & tech tot ontwikkeling te brengen. Bij uitstek in Zaanstreek-Waterland liggen kansen om de stedelijke economie beter te verbinden met de rurale economie: een sleutelopgave voor zowel de MRA als heel Nederland. De campussen worden steeds meer verbonden binnen het MRA-netwerk van innovatiedistricten. Techlands met het toegepast techniekonderwijs en met Techport in de IJmond, E-sports Techcampus met de Media Campus in Hilversum en gezamenlijk een sterkere verbinding met de innovatiedistricten in Amsterdam. Vanuit dit brede netwerk willen we doorbouwen aan onze ecosystemen van innovatieve start-ups voor gaming en innovatie in de maak- en voedselindustrie. Gerealiseerde innovaties uit de tech-sectoren worden succesvol toegepast door het regionale MKB. En ook in de toepassing daarvan in de zorgsector – de grootste werkgever in de regio – liggen kansen.

Naast innovatie ambities in Zaanstreek- Waterland hebben we ook bredere ambities op MRA niveau. De ontwikkeling van de kennisintensieve economie in de regio zal zorgen voor een sterke impuls aan de bedrijvigheid en werkgelegenheid in de regio. Spreiding van kantorenaanbod en toerisme is nodig om de MRA evenwichtiger te ontwikkelen. Uit het rapport Woonwerkbilans is de opgave voor Zaanstreek-Waterland als volgt beschreven:

- Inzet op verbeteren verhouding tussen wonen en werken (beroepsbevolking en banen)

- Inzet op het toevoegen van meer banen dan woningen
- Inzet op (beschermen ruimte voor) werk voor praktisch en middelbaar opgeleiden
- Inzet op diversiteit in de beroepsbevolking en meer ruimte voor theoretisch opgeleiden
- Betere verbindingen naar werkgebieden (intern en extern)

Wat hebben we nodig?

- Sterke samenwerking met en tussen MRA, Amsterdam Economic Board en ROM InWest, onderwijsinstellingen en bedrijfsleven. Concreet gemaakt door bijvoorbeeld een MRA bedrijven/kantorenloods, waar dus ook de betrokkenheid van de vastgoedsector voor nodig is.
- Binnen de versterkte helix samenwerking meer betrokkenheid van kennis-/onderwijsinstellingen om bijvoorbeeld regionale vestigingen op te zetten. Concreet denken we bijvoorbeeld aan versterkte samenwerking met de Amsterdam Green Campus (UvA en HvA) en mogelijk de WUR om het beoogde food-cluster meer innovatiekracht te geven.
- Financiering van een pilot voor de samenwerking van techniekopleidingen boven het Noordzeekanaal. Op deze as van techniekopleidingen (Velsen, Zaanstad, Purmerend) richt de pilot zich op automatisering/robotisering, verduurzaming en circulaire economie.
- Financiën om pilots te initiëren: bijvoorbeeld een publiek-privaat investeringsfonds voor innovatief MKB.
- Mede financiering vanuit het Rijk voor de ontwikkeling van de shared facility voor start/scale-ups in de eiwittransitie.
- In de circulaire (hout)- bouw het wegnemen van overbodige en tegenstrijdige regelgeving.

Innovatieprofiel Zaanstreek-Waterland

Innovatieve sectoren/ clusters	Hotspots en projecten	Deelname programma's	Mogelijke kruisbestuivingen
- Tech ecosysteem rondom H2O Esports Campus Purmerend, met tech bedrijven die zich richten op specifieke applicatie- van hard- en software-ontwikkeling - Ontwikkelingen rond Techlands, H2O E-sports Gaming en Tech Campus als resultaat van samenwerking tussen ondernemers, onderwijsinstellingen en overheid	Techlands Samenwerkingsverband tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheden gericht op het enthousiasmeren en opleiden van talent voor techniek	- Het bedrijfsleven krijgt ondersteuning vanuit E-sports gaming en tech om zich een toekomst bestendige positie in de samenleving die grote transitie door maak te verwerven; (innovaties in food en de bouw van betonbouw naar houtbouw) - Door samenwerking van onderwijs en bedrijfsleven kan kennisdeling op maat aangeboden worden wat de kansen van het bedrijfsleven op gekwalificeerd personeel vergroot en werknemers gelegenheid biedt over actuele kennis te beschikken	Amsterdam Dwarsverbanden in de verbinding van deep tech, esports en gaming IJmond Mogelijke verbindingen tussen Techlands en Techport

3D Makers zone, Haarlem

Zuid-Kennemerland

Zuid Kennemerland, met daarbinnen de provinciehoofdstad Haarlem, heeft de ambitie om zich te profileren als nationale proeftuin voor toegepaste innovatie met focus op Circulaire Economie & Tech, Digitalisering & AI en Gezond & Vitaal Leven. Nabij de Haarlemse binnenstad zijn de innovatiehubs C-District en De Koepel te vinden, evenals een innovatief gezondheidscluster rondom het Spaarne Gasthuis: Spaarnelabs.

In de hoofdstad van Noord-Holland zijn veel ingrediënten aanwezig om die ambitie waar te maken. Innoveren zit hier in het DNA. Pioniers als Pieter Teyler en Johan Enschedé zijn hier groot geworden. Maar ook nu is innovatie een krachtige economische pijler. Dat is ook opgemerkt door EISMEA, het Europese Agentschap voor Innovatie voor het MKB, dat Haarlem de erkenning The Rising City of Innovation 2023 heeft gegeven. Voorbeelden die door EISMEA zijn gewaardeerd zijn de innovatieve oplossingen zoals een lokale energiemarkt, het werken met ecosystemen van innovatie, de samenwerking met innovatieve start-ups en MKB-ers in het C-District en de realisatie van warmtenetten.

C-District (Circulaire Productie & Bouw)

Het C-District, een samenwerkingsverband gelokaliseerd in Waarderpolder Haarlem Business

Park, is een proeftuin gericht op versnelling van de transitie naar een duurzame en circulaire economie. Met het C-District vervult Zuid-Kennemerland hierin een voortrekkersrol in de MRA. Aan de basis staat kennisdeling, samenwerking en co-creatie tussen bedrijven, overheden en kennisinstellingen, zoals Hogeschool InHolland, Nova College en Haarlem Campus.

MAAK Haarlem speelt een centrale rol en is sinds 2014, met ondersteuning van de gemeente Haarlem, in ontwikkeling tot hub voor innovatieve en circulaire maakbedrijven en uitvalsbasis voor het C-District. Naast een community van meer dan 40 bedrijven die zijn gericht op circulaire maaktechnieken en 3D-printen, zijn er op het MAAK park twee nationaal erkende Smart Industry Fieldlabs gevestigd: 3DMakersZone en Bouwlab R&Do. MAAK Haarlem ondersteunt de gevestigde community van bedrijven actief en activeert met communicatie en programmering rondom het digitale en circulaire thema. Het terrein zelf dient als voorbeeld van een toekomstig gezond en aantrekkelijk circulair bedrijvenpark. Een toename van het aantal m² bedrijfsoppervlak met 7000m² in de komende 10 jaar en het vergroten van het netwerk van aangesloten bedrijven en organisaties zorgen voor een stevige toekomstige basis voor het C-District.

De 3D Makers Zone is (inter)nationaal toonaangevend op het gebied van industrieel 3D-printen (o.a. beton, grote volumes, metaal en bio-circulair), computational design en additive manufacturing. Door deze nieuwe technieken ontstaan andere businessmodellen, waarbij samenwerking en open innovatie steeds belangrijker wordt. Ideeën en concepten komen er direct tot leven en worden uitgewerkt tot prototypes, pilots en eindproducten. 3D Makers Zone is ook onderdeel van de European Digital Innovation Hub Noordwest (EDIH), dat het MKB helpt in hun digitale transitie. Ondernemers krijgen snel toegang tot testfaciliteiten, kennisinstellingen, experts uit het partnernetwerk en financierings- en internationaliserings-mogelijkheden. Daarmee positioneert de 3D Makers Zone zich als AM Campus Amsterdam en heeft daarmee al een landelijke functie.

BouwLab R&Do is een innovatieplek op het gebied van industrialisatie, digitalisering voor de bouw. Het is naast een Smart Industry Fieldlab ook een van de vier nationale kennishubs vanuit het ministerie van VRO en het Topconsortium voor Kennis en Innovatie (TKI) in Bouw & Techniek. Doel daarbij is beleid uit te rollen naar marktpartijen. Het Bouwlab maakt nieuwe bouwtechnologieën toegankelijk voor elke partij die zich hierin wil verdiepen, een testcase wil doen of een daadwerkelijk pilotproject wil oppakken. Met Bouwlab R&Do is er een plek gecreëerd om te experimenteren met de nieuwste technologieën voor verdere digitalisering en verduurzaming van de bouw, inclusief het bijbrengen van digitale en technologische vaardigheden van werknemers uit de gehele bouwketen.

Bouwlab wordt vanuit het ministerie van VRO en TKI Bouw en Techniek gezien als een van 4 plekken in de Nederland waar beleid moet worden uitgerold naar marktpartijen. Stichting Smart Makers Network is een helix samenwerking tussen o.a. 3D Makers Zone, Bouwlab R&Do, gemeente Haarlem, Nova College, Hogeschool InHolland en Industriekring Haarlem (IKH). Doel van dit netwerk is samen te werken aan een veerkrachtige technische en skillsgerichte arbeidsmarkt voor een innovatief en duurzame regio. Dit netwerk bouwen we de komende jaren verder uit en sluit aan bij het arbeidsmarktbeleid van de provincie. In de ontwikkelzone Zuidstrook, gelegen aan de zuidkant van de Waarderpolder, tussen de OV-stations Haarlem en Haarlem Spaarnwoude, zetten we de komende jaren in op de ontwikkeling van een hoogwaardige kennisintensieve omgeving, waar bedrijven en organisaties, bij voorkeur gerelateerd aan de innovatieclusters, een plek kunnen krijgen.

De Koepel (Verbindend in Digitalisering & AI)
Met een community van creatieve start-ups en

MKB-ondernemers, studenten en docenten aan de Haarlem University of Applied Science (Haarlem Campus) en diverse culturele activiteiten onder één dak, ontwikkelt De Koepel zich tot een inspirerende broedplaats en verbindend innovatie- en debatcentrum met een focus op digitalisering (AI, cloud, blockchain, digital marketing, etc). Er wordt onderzoek gedaan naar - en praktijksessies gehouden over - hoe de toepassing van digitale technologie kan bijdragen aan het succes van het regionale en Nederlandse MKB. Met De Koepel als thuisbasis, inspireert en ondersteunt Cupola XS (in samenwerking met kennisinstellingen en bedrijfsleven) het MKB om slim om te gaan met digitalisering via workshops, hackatons met studenten, Future Fridays, etc.

Gemeente Haarlem neemt, samen met onder andere CupolaXS en de Hogeschool van Amsterdam, deel aan het meerjarige RAAIT-programma (Responsible Applied Artificial Intelligence) met een jaarlijks Responsible AI Congres in De Koepel. RAAIT richt zich specifiek op het ondersteunen van het MKB bij de adoptie van AI, wat kan leiden tot meer efficiëntie, innovatie en economische groei.

Spaarnelabs e.a. (Cluster Gezond & Vitaal Leven)
De gezondheidszorg is in Haarlem een belangrijke sector die zorgt voor bijna twintig procent van het totaal aantal banen. De sector is sterk in beweging en de zorgvraag zal naar verwachting toenemen terwijl er minder zorgpersoneel beschikbaar zal zijn. Een belangrijk doel is om mensen (ook vanuit brede welvaarts-perspectief) zo lang preventief vitaal en gezond te houden en zelfstandig thuis te laten wonen. Technologische en ook sociale innovaties kunnen daar een significante bijdrage aan leveren.

Sinds 2018 vervult Spaarnelabs als innovatielab van het Spaarne Gasthuis, een belangrijke stimulerende en aanjagende rol. Er ligt een vruchtbare voedingsbodem voor een innovatiecluster "Gezond & Vitaal Leven". Niet in de laatste plaats door de aanwezigheid van bedrijven als MSD, TEVA en een dynamisch ecosysteem in het sociale domein, waaronder IZA/GALA partners, Welzijnspartners (Buurts, etc.) en initiatieven die voortkomen uit de recente Regiodeal MRA-West. Het gebied rondom het Spaarne Gasthuis, eventueel in combinatie met het gebied rondom knooppunt Haarlem Nieuw Zuid, kan hierin een sleutelrol spelen.

Voor synergiekansen draagt de gemeente Haarlem zorg voor verbinding met de innovatiepartners rond het C-District en De Koepel en met omliggende gemeenten, zoals verbindingen met (durf)sport, bewegen en leisure in Bloemendaal en Zandvoort. Als deelregio Zuid-Kennemerland trekken we graag samen op met de Metropoolregio Amsterdam en met de Amsterdam Economic Board (naast thema's

als 'schone en innovatieve regio' in het bijzonder ook het thema 'gezonde regio') om zo voorloper te zijn met aansprekende toegepaste zorginnovaties met als doel gezond leven en vitaal ouder worden.

Wat hebben we nodig?

- Voor de komende jaren is het noodzakelijk om de hardware, software en orgware rond onze innovatiehubs verder te versterken en waar kansrijk nauw met elkaar te verbinden. Centrale pijler daaronder is doorontwikkeling van een volwaardig actief innovatie-ecosysteem gebaseerd op helix samenwerking (bedrijven – kennisinstellingen – overheden – inwoners).
- Inzet op talentontwikkeling en betere aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs in samenwerking met innovatief bedrijfsleven en kennisinstellingen. Zonder talent geen innovatie!
- Aansluiting bij de New Dutch beweging¹, waarbij we de onze regionale innovatiekracht

internationaal profileren. In het Haarlemse C-District zijn we experts in het bedenken en maken van duurzame circulaire oplossingen voor de problemen van morgen. Met onze circulaire ondernemers en de twee fieldlabs 3D Makers Zone en Bouwlab R&Do experimenteren we volop, hosten we internationale symposia en ontwikkelen we innovatieve producten en toepassingen van wereldniveau die ook buiten Nederland gezien moeten worden.

- Europese en/of nationale financiering ter stimulering van ontwikkeling van innovatiedistricten (i.h.b. 'onrendabele top') en versterking van lokale en regionale ecosystemen.
- We trekken graag samen op met de Metropoolregio Amsterdam, ROM In West en ook met Amsterdam Economic Board op de thema's schoon (circulair en duurzaam maken), innovatief (digitalisering/AI) en gezond (gezond & vitaal leven).

¹ New Dutch is een beweging die wordt gecoördineerd door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen. Deze campagne is een samenwerking tussen regio's, steden, private en publieke partijen om de innovatiekracht van Nederland te showen. Door samen te werken, willen we laten zien dat Nederland een ongekennde innovatiedrang heeft en op internationaal niveau opereert.

Innovatieprofiel Zuid-Kennemerland

Innovatieve sectoren/ clusters	Hotspots en projecten	Deelname programma's	Mogelijke kruisbestuivingen
Toegepaste innovatie m.b.t. • Duurzame en circulaire economie • Digitalisering/tech • Gezondheid & Vitaal	Innovatiehubs: maken en ontwikkelen innovatieve producten	• City Deal Duurzame en gezonde voedsel-omgeving (G4 en Almere)	Amsterdam Dwarsverbanden in de verbinding van deep tech, esports en gaming
Daarbij samenwerking onderzoeks- en kennisinstellingen voor kennisvalorisatie	2 bestaande hubs • C-district met o.a.: Bouwlab: nl erkend fieldlab circulaire bouw en 3DMKZ (3d printen) & Smart Makers Academy • De Koepel	• AI-Lab (RAAIT-programma) • Cities 2030 (ontwikkelen definitie brede welvaart MRA)	IJmond Mogelijke verbindingen tussen Techlands en Techport
Haarlem aanjager Zuid-Kennemerland; uitwerking nog te verkennen: link sport – duurzaamheid - gezondheid)	Benutten ruimte rondom 3 ov-knooppunten incl. Waarderpolder (convenant)	• Meerdere Europese programma's	
	2 potentiële hubs • Spaarne Gasthuis • Sportcluster Zuid-Kennemerland (race, fiets, wandelen, helix)		

5.2 Aan de slag!

Dit document is geen eindrapport, maar markeert een nieuwe begin van gezamenlijke inzet op het thema innovatie binnen de MRA. Hierin hebben de gemeentes hun wens om innovatie en concurrentiekracht verder te brengen uitgesproken, de sterkte sectoren in kaart gebracht en gezamenlijk een actieplan gemaakt waar alle gemeentes van gaan profiteren en de MRA als geheel zich beter kan positioneren.

Om dit plan uit te voeren, is een betrokken groep ambtenaren vanuit de deelregio's essentieel. De wil en enthousiasme zijn aanwezig. Een randvoorwaarde om dit thema tot een succes

te maken, en daarmee de innovatie- en concurrentiekracht van de MRA te versterken, is het beschikbaar stellen van capaciteit binnen elke deelregio. Tegelijk daarmee zal er vanuit de MRA directie op dit thema blijvend capaciteit en budget dienen te worden ingezet.

In onderstaande schema zijn alle actielijnen verzameld. Per actielijn hebben we een prioritering aangegeven, omdat niet alles in één keer kan. Per actielijn hebben leden van de kopgroep zich aangemeld als initiator. Ook zijn samenwerkingspartners genoemd die een rol hebben bij de uitvoering van de actielijn.

Versneller 1	Actielijn	Initiators	Partners
Ondernemerschap & Kapitaal	a. Afstemming beschikbaarheid financieringsmogelijkheden Samenwerking tussen de ROM's versterken op het gebied van innovatie en publiek-private financieringsmogelijkheden. Verkennen van de samenwerking van de drie ROM's ten behoeve van innovatie in de MRA op het gebied van investeren en innoveren (business development voor specifieke markten). Het gaat erom het gezamenlijke aanbod verder te versterken, door krachten te bundelen en af te stemmen in MRA verband.	Provincies Noord-Holland en Flevoland en Zuid Kennemerland, ROM's	RvO Europa
	b. Vergroten vindbaarheid financieringsmogelijkheden en programma's om ondernemerschap te stimuleren Vergroten vindbaarheid van financieringsmogelijkheden voor innovatieve bedrijven. Bijvoorbeeld door het (laten) ontwikkelen van een MRA routekaart met het complete aanbod van financieringsmogelijkheden voor het innovatief bedrijfsleven. Waar nodig kunnen deze worden voorzien van regiospecifieke nuances, rekening houdend met de soms verschillende mogelijkheden per ROM en provincie. Bekendheid geven aan bestaande incubator/ acceleratorprogramma's zowel publiek als privaat, door afgestemde informatieverstrekking.	Provincies Noord-Holland en Flevoland en Zuid Kennemerland, ROM's	
	c. Vergroten publiek-private samenwerking op financiering Bedrijven uit de financiële en financierende sector in de MRA nauwer betrekken bij het financieren van innovaties in de MRA. Daarvoor dialoog zoeken met vertegenwoordigers uit de financiële en financierende sector in de MRA, over de mogelijkheden van verbinding van kennis en kapitaal in deze sector, aan innovatieve start- en scale-ups in de MRA.	Zaanstreek- Waterland, Boards, ROM's	Financiële en financierende instellingen

Versneller 2	Actielijn	Initiators	Partners
Kennis & Talent	a. Inzet voor meer technisch geschoold personeel Gezamenlijke inzet voor meer technisch onderwijs in de MRA op basis van een onderbouwde propositie over betere aansluiting van het onderwijs op de innovatieprofielen van de deelregio's.	Almere-Lelystad, Provincie Flevoland en Zaanstreek-Waterland, IJmond	Themagroep Onderwijs-Arbeidsmarkt. PPS'en en campussen, Boards, Onderwijs instellingen en het ministerie van OCW.
	b. Koppeling maken tussen innovatie en arbeidsmarkt Vorming en doorontwikkeling van PPS samenwerkingen bevorderen, zeker ook in de deelregio's waar de kennisinfrastructuur (op alle opleidingsniveaus) versterking vraagt.	Gooi- en Vechtstreek en Zuid-Kennemerland, IJmond	Themagroep Onderwijs-Arbeidsmarkt
	c. Beschikbaarheid van werknemers vergroten Onbenut arbeidspotentieel op alle niveaus (inclusief talentontwikkeling, regulier en zijinstroom) identificeren (bijv dmv het valideren van skills) en beter aan te laten sluiten op de arbeidsmarkt.	MRA	Themagroep Onderwijs-Arbeidsmarkt
	d. Verbinding tussen verschillende onderwijsniveaus en -instellingen verbeteren Verbinden praktisch onderwijs aan andere onderwijsniveaus en stimuleren van cross-overs met andere praktische onderwijsinstellingen.	MRA en Zaanstreek-Waterland	Themagroep Onderwijs-Arbeidsmarkt
Versneller 3	Actielijn	Initiators	Partners
Verbindingen	a. Bereikbaarheid innovatiehotspots verbeteren Scan uitvoeren van bereikbaarheidsaspecten (kansen en knelpunten) van het te ontwikkelen MRA netwerk van innovatiehubs (campussen, innovatiedistricten en fieldlabs en de uitkomsten meegeven aan de MRA platforms ruimte en mobiliteit (en NOVEX).	MRA	NOVEX
	b. Digitale infrastructuur versterken Met elkaar en met het Rijk het gesprek te voeren over hoe we onze positie als digitale hub in Europa kunnen behouden en welke digitale infrastructuur nodig is om onze digitale ambities te kunnen realiseren. Plus input leveren aan de landelijke werkgroep datacenters, waarbij we het belang daarvan voor de economie onderschrijven.	MRA en Provincies Noord-Holland en Flevoland	Landelijke werkgroep datacenters

Versneller 4	Actielijn	Initiators	Partners
Vestigingslocaties	a. Neerzetten en uitdragen MRA netwerk innovatie hotspots In beeld brengen, verbinden (van drijvende krachten) en uitdragen van het MRA netwerk van innovatie hotspots.	Zaanstreek-Waterland en Zuid-Kennemerland	NOVEX, Programmateam Plabeka, New Dutch
	b. Financieringsmogelijkheden van innovatieve vestigingslocaties verbeteren Verkenning van knelpunten en mogelijke oplossingen om onrendabele toppen van de realisatie van hotspots te financieren. Nagaan van mogelijkheden om bestaande regelingen (zoals huidige Campussubsidie) te verlengen, te verbinden en te verbreden binnen de MRA.	Gooi- en Vechtstreek, Provincies Noord-Holland en Flevoland	Herstructurering Bedrijventerreinen (PHB), ministerie van EZ en de boards
	c. Beter benutten stedelijk gebied voor innovatie Verkenning van de mogelijkheden naar betere benutting van het stedelijk gebied voor innovatie, mede kijkend naar het potentieel van stationslocaties en regelluwe zones.	Zaanstreek, Almere-Lelystad	Kopgroep bedrijven-terreinenstrategie en Kopgroep Kantorenstrategie
	d. Dataverzameling en monitoring van innovatieve locaties Opzetten gezamenlijke MRA innovatiemonitor (bijvoorbeeld met behulp van Innovatiespotter als onderdeel van de Plabeka monitor).	Amstelland-Meerlanden, Zaanstreek Waterland, Provincie Flevoland, ROM's	Programmateam Plabeka

Versneller 5	Actielijn	Initiators	Partners
Samenwerkingen	a. Versterken helix samenwerking Lokale helixstructuren opzetten en versterken rondom specifieke sectoren waar mogelijk via de bestaande structuren (Boards en ROM's), en hierin ook zorgdragen voor deelname vanuit de deelregio's. Een bijdrage leveren aan de coalities van de board en ook zorgen dat hier lokale partijen aan meedoen. Niet alleen rond inhoudelijke thema's, maar ook op het gebied van Onderwijs & Arbeidsmarkt om kennistransfer van onderwijsinstellingen naar de praktijk te stimuleren (via o.a. IXA, PPS'en etc).	Allen i.s.m. de Boards en de ROM's	
	b. Versterken samenwerking met medeoverheden (andere regio's, Rijk en Europa) incl lobbyactiviteiten Benutting huidige samenwerkingen om daarbinnen het thema van innovatie een meer prominente plek te geven. Profiel van de deelregio's naar buiten toe uitdragen. Gezamenlijk verhaal maken. Een krachtig en beeldend MRA innovatie verhaal neerzetten incl. gezamenlijke communicatie (op basis van dit document, met aandacht voor de deelregionale specialisaties) en bij lobby activiteiten.	MRA, Provincie Flevoland, Boards, ROM's	
	c. Samenwerking tussen deelregio's faciliteren Gezamenlijke opdrachtverlening voor bijv. Innovatiespotter, dataverzameling en -bewerking, monitoring, etc. Kennisuitwisseling met relevante andere deelregio's. Inzicht bieden in – en ontsluiten van - actuele bestaande lokale en regionale innovatie-netwerken en innovatie-ecosystemen Het borgen van innovatie als beleidsthema binnen gemeentes (incl. benodigde fte) en faciliteren onderlinge communicatie bijv. door het (laten) maken van een innovatiekalender waarop bijeenkomsten rondom innovatie te vinden zijn.	MRA	MRA kopgroep Innovatie, ROM's

Kepler AI arbeidsbesparende zorgtechnologie, Amsterdam

Begrippenlijst

Accelerator: Inhoudelijk programma, meestal gedurende een aantal maanden, om een start-up intensief te begeleiden naar een bepaald doel.

Campus: Een locatie met een concentratie van bedrijven en kennisinstellingen, waar tussen partners gezamenlijke Research & Development en open innovatielaties bestaan. De aanwezigheid van een zogenaamde manifeste kennisdrager (bijvoorbeeld een universiteit, academisch medisch centrum of grote R&D-afdeling van een bedrijf) is een belangrijke sleutelfactor.

Fieldlab: Een fieldlab is een praktijkomgeving waar ondernemers en kennisinstellingen intensief samenwerken en experimenteren met de ontwikkeling en implementatie van nieuwe technologie. Door onderzoek en technologie met business- en verdienmodellen in de praktijk te verbinden, dragen fieldlabs bij aan baanbrekende innovaties.

Helix samenwerkingen: Samenwerkingen waarin verschillende partijen vanuit overheid, onderwijs en bedrijfsleven/maatschappelijke organisaties met elkaar samenwerken.

Innovatie: Innovatie behelst een nieuwe of significante verbetering van een product, (logistiek of productie) proces, (marketing)strategie of organisatie die een positieve impact heeft op nieuw ondernemerschap, economische groei, maatschappelijke waarde en de creatie van banen (OECD, 2013).

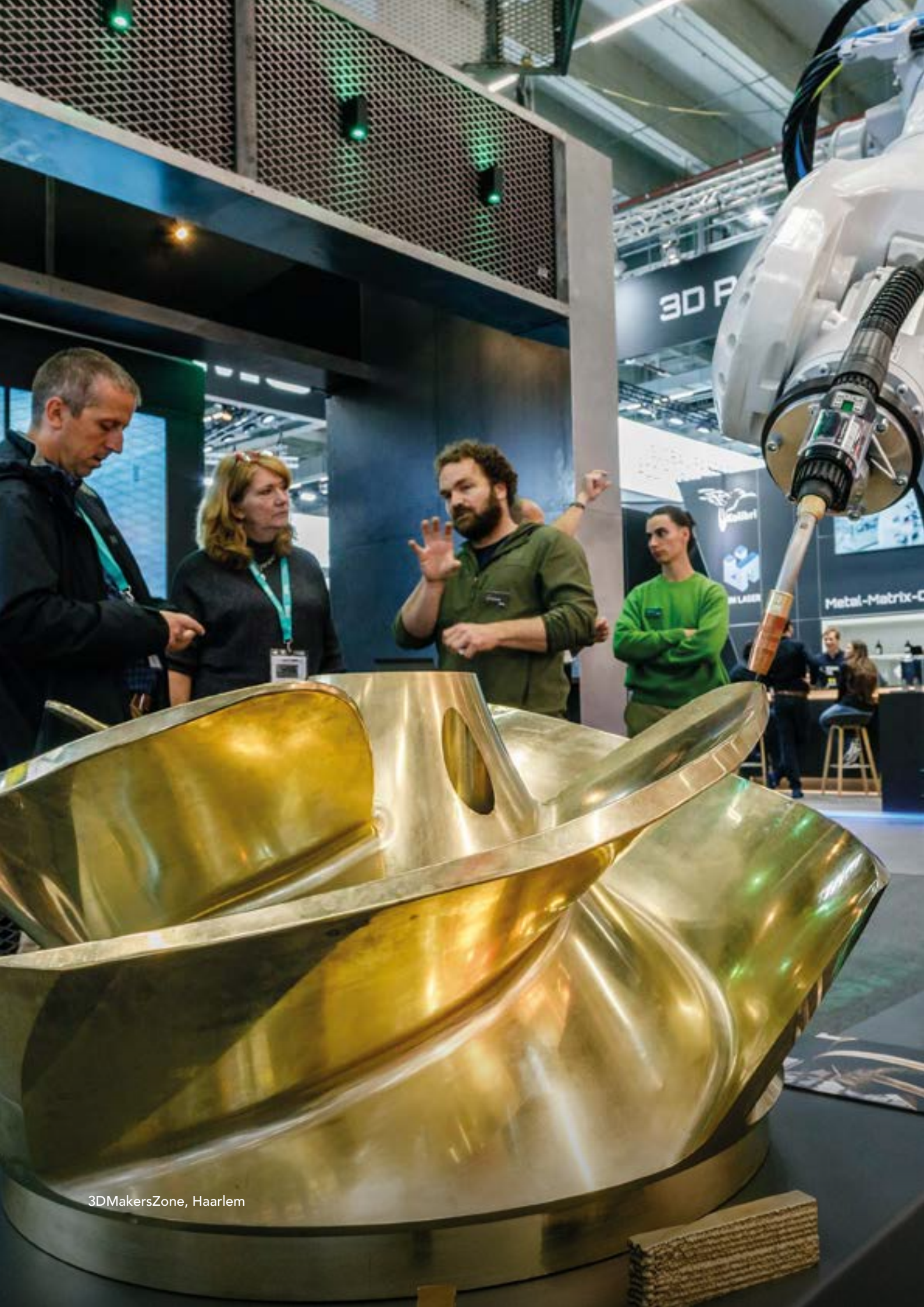
Innovatie-ecosysteem: Een zelfregulerend netwerk waarin verschillende partijen samenwerken om innovaties te realiseren, vaak rond een gedeelde uitdaging of sector. Dit omvat typisch de vier O's: ondernemers, overheid, onderwijs en onderzoek.

Innovatiedistrict: Een innovatiedistrict is een plek waar toonaangevende bedrijven en/of kennisinstellingen clusteren en netwerken vormen met start-ups, broedplaatsen en aanjagers. Een innovatiedistrict is compact, gelegen in nabijheid van openbaar vervoer en stedelijke voorzieningen, heeft goede ICT-voorzieningen en een hoge mate van functiemenging, met ontmoetingsplekken aan hoogwaardige openbare ruimten. Het zijn gebieden die aantrekkelijk zijn voor talent en open innovatie aanmoedigen. Bij innovatiedistricten draait het dus om een combinatie van bouwstenen met een economisch, fysiek en netwerk karakter.

MKB: Midden- en kleinbedrijf. Hiermee bedoelen we ondernemingen met minder dan 250 werknemers.

Scale-up: Scale-ups zijn start-ups die de eerste fase hebben overleefd en ook hun eerste succes hebben behaald. Vaak heeft een scale-up al meerdere investeerdersrondes gehad. Feitelijk is een scale-up een start-up die niet meer aan het zoeken is naar een herhaalbaar en schaalbaar businessmodel en aan het opschalen is.

Start-up: Een startend bedrijf met een innovatief businessmodel in de leeftijdscategorie van 0 tot 5 jaar. Start-ups zijn cruciaal voor het voorbrengen en commercialiseren van innovatieve oplossingen binnen alle sectoren in Nederland.

Colofon

Bestuurlijk trekkers

Floris Voorink
Esther Rommel

Ambtelijk opdrachtgever

Annemarie Bodaar

Projectleider

Annette Keates

Tekst en eindredactie

Maarten Kruisselbrink, Ruimtemensen
Annette Keates

Vormgeving

Lassooydesign BNO

Kopgroep Innovatie MRA

Hinne Paul Krolis (deelregio Almere Lelystad)
Ineke van Tooren-Sluiters (deelregio Amstelland-Meerlanden)
Emmylou Loos (deelregio Amstelland-Meerlanden)
Lucas Mol (deelregio Amsterdam)
Lysanne ter Brugge (deelregio Gooi- en Vechtstreek)
Thijmen Röfekamp (deelregio IJmond)
Jan Nijman (deelregio Zaanstreek-Waterland)
Martijn Kanters (deelregio Zaanstreek-Waterland)
Richard Hoving (deelregio Zuid-Kennemerland)
Kalle van Seeters (provincie Noord-Holland)
Bettie Duijff (provincie Flevoland)
Harm Dijkstra (provincie Flevoland)

Met dank aan:

Lia Hsu (Amsterdam Economic Board)
Dorien Lathouwers en Eric van Heerwaarden (ROM InWest)
Rianne Overeem en Hanna Groen (ROM Utrecht Region)

In dankbare herinnering aan Anouk Pols †, projectleider 2023-2024

© Metropoolregio Amsterdam, juni 2025

metropool
regioamsterdam

Dit is een uitgave van de Metropoolregio Amsterdam
Termini 179, 1025 XM Amsterdam

info@metropoolregioamsterdam.nl
www.metropoolregioamsterdam.nl